

MINISTERUL ECONOMIEI ȘI INFRASTRUCTURII

**Raport final de evaluare a Planului de acțiuni privind implementarea
Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale
„Moldova Digitală 2020”**

Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31.10.2013

CUPRINS

REZUMAT

Partea I: Infrastructură și acces - îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea.....	4
Partea II: Conținut digital și servicii electronice - promovarea generării conținutului și serviciilor digitale.....	10
Partea III: Capacități și utilizare - consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea.....	28
Partea IV: Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital.....	32

CONCLUZII

Raportul prezintă concluziile și recomandările ca urmare a evaluării implementării Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020” pentru anii 2013-2020 și a Planului de acțiuni corespunzător.

În rezultatul reformei administrației publice în anul 2017, domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor a fost preluat de către Ministerul Economiei și Infrastructurii. Respectiv, instituția responsabilă de monitorizarea activităților prevăzute în Hotărârea Guvernului nr.857 din 31.10.2013 este Ministerul Economiei și Infrastructurii.

Strategia este structurată pe trei piloni, fiecare din care reflectă cele mai importante probleme ale sectorului și dezvoltă acțiunile din respectivul domeniu pentru a atinge obiectivele:

Pilonul I: Infrastructură și acces - îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea

Pilonul II: Conținut digital și servicii electronice - promovarea generării conținutului și serviciilor digitale

Pilonul III: Capacități și utilizare - consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea.

În vederea asigurării derulării eficiente a procesului de implementare a Strategiei, Planul de acțiuni stabilește liniile de acțiune și programele propuse în vederea atingerii obiectivului general de dezvoltare a unei societăți informaționale performante și a economiei bazate pe cunoaștere, integrând pe orizontală și prioritățile.

În procesul de elaborare a Raportului a fost analizat gradul de executare a fiecărui obiectiv, cu estimarea indicatorilor de performanță stabiliți în Plan. Planul de acțiuni are la bază 4 obiective generale și 9 obiective specifice, realizarea cărora este prevăzută prin intermediul acțiunilor/sub-acțiunilor.

Până în prezent, din totalul de 95 acțiuni planificate, au fost realizate 90, nerealizate 5 acțiuni.

Nivelul de executare a Panului de acțiuni pe Piloni în perioada 2014-2020

Pilonii	Nr. acțiuni per pilon	Gradul de realizare	
		Realizate	Nerealizate
Pilonul I. Infrastructură și acces - îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea	16	16	0
Pilonul II. Conținut digital și servicii electronice - promovarea generării conținutului și serviciilor	32	30	2
Pilonul III. Capacități și utilizare - consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea	29	27	2
Obiectivul IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital	18	17	1
Total	95	90	5

Sectorul TIC este privit ca unul strategic pentru orice țară care își dorește o creștere calitativă a economiei, datorită faptului că acesta este un facilitator și catalizator al dezvoltării și inovării, un transformator al afacerilor și un modernizator al educației.

Republica Moldova nu este o excepție, și Guvernul, fiind conștient de rolul sectorului TIC pentru dezvoltare, își concentrează atenția pe politici de stimulare a acestui sector, începând cu infrastructura de comunicații electronice performantă (Programul broadband, Programul de management al frecvențelor radio) până la inițiative legate de dezvoltarea ecosistemului pentru afaceri IT (educația digitală, Centre de excelență IT, Moldova IT park).

Rating-urile internaționale poziționează Republica Moldova ca un stat cu o infrastructură de comunicații electronice dezvoltată, favorabilă pentru dezvoltarea afacerilor în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor.

În prezent, sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor este un sector economic, în care Republica Moldova înregistrează progrese semnificative.

Efectul politicilor stimulatorii promovate de Guvern în ultimii 5 ani, dau rezultatele scontate în sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC). Conform datelor recente prezentate de Biroul Național de Statistică pentru anul 2019, industria TIC a depășit noi bariere de creștere, devenind unul din locomotivele creșterii economice în general.

Astfel, în perioada anilor 2015-2019, domeniul TIC a înregistrat o creștere a veniturilor din vânzări de la 8 miliarde lei (2015), până la 15 miliarde lei (2019), atingând cota de 7.1% din PIB, dintre care 3,1% revine industriei IT.

Volumul de exporturi a produselor și serviciilor TIC a crescut din anul 2015, de la 165 mil.\$ la 260 mil. \$ în anul 2020, schimbând calitativ structura exporturilor Republicii Moldova. Doar exporturile IT au crescut peste 3 ori - de la 1,1 mlrd. lei în 2015, la 3,5 mlrd. lei în 2019, depășind considerabil capitole tradiționale de export (cu peste 400 mln. lei).

Este esențial de notat, că echilibrul între aceste două sub-sectoare – conținutul digital și infrastructura de comunicații, vorbește despre o schimbare calitativă extraordinară a acestui sector dinspre consum de rețele și servicii de acces Internet, spre produse și servicii IT, cu valoarea adăugată cea mai înaltă, orientate spre export.

Această evoluție pozitivă în sectorul TIC ascunde în spate creșterea numărului de companii - de la 1.700 până la 2.300, iar a personalului angajat – de la 21.300 de persoane, la 29.600 de persoane, asigurând cel mai bun nivel de salarizare per economie.

Volumul de investiții în servicii de informatizare, conform datelor analizate, s-a dublat în perioada de referință și au ajuns în 2019 la 2,6 mlrd. lei, sporind cu cca. 800 mln. lei față de anul precedent, ceea ce vorbește despre faptul, că se investește deja în eficientizarea proceselor și în inovație digitală în diverse sectoare economice.

Cifra de afaceri este susținută, în mare măsură, de creșterea volumului de investiții în industriile sectorului TIC. Astfel, volumul total al investițiilor efectuate în sectorul TIC a crescut de la 1,7 mlrd.lei la 2,6 mlrd.lei. Cele mai importante investiții au fost efectuate în sectorul telefoniei mobile intensificând procesul investițional în dezvoltarea rețelilor 3G/4G.

Partea I: Infrastructură și acces - îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea

OBIECTIV GENERAL: Dezvoltarea infrastructurii infocomunicaționale și îmbunătățirea accesului pentru toți

Obiective specifice:

Accesul la Internet la viteza de cel puțin 30 Mbps
Tranziția la televiziunea digitală terestră

Direcții strategice:

1. Programul de dezvoltare a rețelelor fixe în bandă largă
2. Programul de dezvoltare a rețelelor prin radio acces în bandă largă
3. Programul de tranziție de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră

Pilonul I „Extinderea accesului și conectivității - o infrastructură TIC omniprezentă optimizată cu acces ușor, uniform și nediscriminatoriu pentru toți” conține 16 acțiuni cu statut realizat.

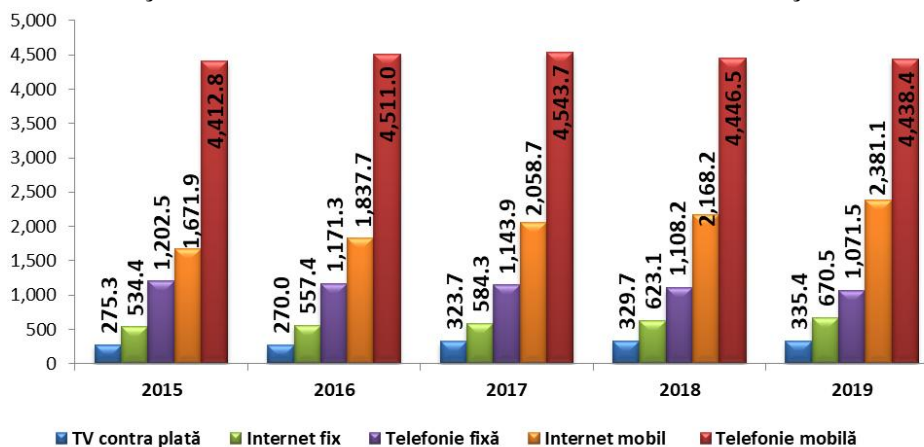
Pe perioada de raport, principalii indicatori ai pieței serviciilor de acces la Internet fix în bandă largă au continuat traiectoria de creștere, atestată în ultimii ani:

❖ De la începutul anului 2020, numărul abonaților la serviciul de acces la Internet fix a crescut cu 4,9% și a însumat 703,7 mii, iar la serviciul de acces la Internet mobil s-a micșorat cu 2,5% constituind circa 2,3 mil. Analiza creșterii numărului de conexiuni fixe și mobile în valori absolute arată că, timp de 9 luni, numărul utilizatorilor serviciului de acces la Internet mobil a scăzut cu 58,8 mii, iar numărul abonaților la serviciul de acces la Internet fix a crescut cu 33,2 mii. Comparativ cu sfârșitul anului 2019, rata de penetrare a serviciilor de acces la Internet fix, raportată la 100 locuitori, a alcătuit 26,7% (în creștere cu 1,6 p.p.), iar a serviciilor de acces la Internet mobil – 87,9% (în scădere cu 0,8 p.p.). În același timp, rata de penetrare a serviciilor de acces la Internet mobil dedicat a fost de 7,8% (-1 p.p.).

❖ În perioada de raportare, numărul conectărilor față de tr. 4, 2019, la serviciile de acces la Internet fix în bandă largă prin cablu coaxial (DOCSIS), a crescut cu 6,8% și a ajuns la 57,8 mii, prin fibră optică (FTTx) a crescut cu 10,1%, iar numărul abonaților conectați prin tehnologia xDSL s-a micșorat în aceeași perioadă cu 10% (146,7 mii). Abonații la serviciile de acces la Internet fix în bandă largă conectați prin alte tehnologii cum ar fi abonați prin radio fix (FWA) sau folosind alte tipuri de suport a scăzut cu 3,1% și a ajuns la 1,6 mii.

❖ În funcție de tehnologia de acces, 70,7% din numărul abonaților la serviciile de acces la Internet fix în bandă largă sunt conectați la rețea prin FTTx, 20,9% - prin xDSL, 8,2% - prin cablu coaxial (DOCSIS) și 0,2% - prin alte tehnologii. În trimestrul de referință, rata de penetrare a serviciilor de acces în bandă largă la puncte fixe, raportată la 100 de locuitori, s-a majorat față de tr. 4, 2019 cu 1,6 p.p. și a constituit 26,7%.

Diagramă: Evoluția numărului de utilizatori ai serviciilor de comunicații electronice (mii)

Sursa: ANRCETI

❖ În anul 2020, volumul total al veniturilor celor trei furnizori de comunicații mobile, obținute din vânzarea serviciilor de acces la Internet mobil (include acces dedicat la Internet și acces la Internet prin intermediul smartphone-ului în calitate de serviciu adițional) a crescut, față de aceeași perioadă a anului 2019, cu 2,5% și a însumat 313,6 mil. lei.

❖ Conform datelor raportate de furnizorii serviciilor de acces la Internet fix în bandă largă (BL), volumul total al vânzărilor pe această piață a sporit, față de tr. 3, 2019, cu 0,9% și a însumat 346,4 mil. lei.

❖ În perioada de raportare, volumul total al vânzărilor pe acest segment de piață a scăzut, comparativ cu perioada similară din 2019, cu 13,8% și a alcătuit 91,8 mil. lei. Vânzările furnizorului istoric S.A.”Moldtelecom” s-au diminuat cu 14,3% și au constituit 85,9 mil. lei, iar cele ale furnizorilor alternativi s-au diminuat cu 5,4% și au constituit 5,9 mil. lei.

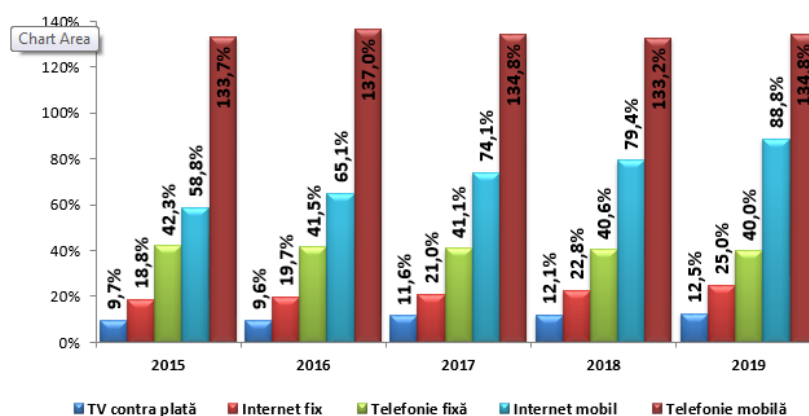
❖ În tr. 3 2020, numărul total al utilizatorilor de telefonie mobilă s-a micșorat, față de finele anului 2019, cu 7,8% și a constituit circa 4,1 mil. utilizatori, iar rata de penetrare a serviciilor, raportată la 100 locuitori, a fost de 155%. Numărul utilizatorilor activi de telefonie s-a micșorat cu 6,4% și a constituit circa 3,4 mil., iar rata de penetrare a fost de 128,1%, în scădere cu 6,7 puncte procentuale, față de finele anului 2019.

❖ În perioada de raportare, numărul conectărilor față de tr. 4, 2019, la serviciile de acces la Internet fix în bandă largă prin cablu coaxial (DOCSIS), a crescut cu 6,8% și a ajuns la 57,8 mii, prin fibră optică (FTTx) a crescut cu 10,1%, iar numărul abonaților conectați prin tehnologia xDSL s-a micșorat în aceeași perioadă cu 10% (146,7 mii). Abonații la serviciile de acces la Internet fix în bandă largă conectați prin alte tehnologii cum ar fi abonați prin radio fix (FWA) sau folosind alte tipuri de suport, decât cele din diagrama de mai jos, a scăzut cu 3,1% și a ajuns la 1,6 mii.

❖ În tr.3 2020, numărul total al utilizatorilor care au accesat Internetul mobil prin rețelele 4G, (dedicat și prin intermediul smartphone-ului) s-a majorat, față de finele anului 2019, cu 43,6 mii (+2,8%) și a constituit circa 1,6 mil.

❖ Conform datelor statistice, în tr.3 2020, volumul total al traficului generat de utilizatorii de Internet mobil a constituit circa 38 473 TB, în creștere cu 51,3%, din care: utilizatorii de Internet mobil prin intermediul smartphonului (utilizatori voce) au generat un trafic de circa 21 660 TB, în creștere cu 57,6%, față de perioada similară a anului 2019, iar utilizatorii de Internet mobil dedicat au generat un trafic de circa 16 813 TB, ceea ce a constituit o creștere de aproximativ 43,9%. În perioada de referință, un utilizator care a accesat Internet mobil prin intermediul smartphone-ului a generat în mediu un trafic lunar (AUPU) de 3,6 GB, în creștere cu 65,9%, iar un utilizator care a accesat Internet mobil dedicat a generat în mediu un trafic lunar (AUPU) de 26,7 GB, în creștere cu circa 60,7%, față de perioada similară a anului precedent.

Diagrama: Evoluția ratelor de penetrare a serviciilor de comunicații electronice

Sursa: ANRCETI

- ❖ Accesul mobil la Internet în bandă largă, cu viteze mari de transfer de date, devine accesibil pe tot teritoriul țării. Companiile au o previzibilitate clară pe termen lung și pot investi eficient în dezvoltarea rețelilor, iar utilizatorii - să se bucure de servicii avansate calitative în orice colț ai Republicii Moldova.
- ❖ Datele statistice privind evoluția pieței serviciilor de acces la Internet mobil în bandă largă în anul 2020, arată că în acest răstimp principalii indicatori ai acestei piețe au înregistrat cele mai mari rate de creștere în sectorul comunicațiilor electronice din țară.
- ❖ În trimestrul de referință, volumul total al veniturilor din furnizarea serviciilor TV contra plată a alcătuit 45,5 mil. lei, în creștere cu 25,5%, față de perioada similară a anului precedent.
- ❖ La finele trimestrului 3, 2020, numărul abonaților la serviciile TV contra plată a totalizat 351,3 mii în creștere cu 4,7%, iar rata de penetrare a acestor servicii, raportată la 100 de gospodării, a alcătuit 39,9%, în creștere cu 2,4 p.p., față de sfârșitul anului 2019.
- ❖ O intervenție justificată din partea Ministerului privind necesitatea extinderii accesului la infrastructura asociată a fost elaborarea și adoptarea proiectului de Lege privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelilor de comunicații electronice (Legea nr.28 din 10 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.100- 105/194 din 15.04.2016).
- ❖ Această lege simplifică și clarifică procedurile de obținere și exercitare a dreptului de acces pe proprietățile publice sau private. Prin implementarea acestei legi se încurajează dezvoltarea rețelilor publice de comunicații electronice la nivel național și a investițiilor în infrastructură, precum și concurența între furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice. Totodată, prin stabilirea unor principii clare de determinare a tarifelor de exercitare a dreptului de acces pe proprietăți vor fi reduse cheltuielile de construire/instalare, întreținere înlocuire sau mutare a rețelilor publice de comunicații electronice.
- ❖ În anul 2017, Ministerul a lansat procesul de monitorizare a implementării Legii nr.28/2016, în scopul identificării gradului de executare, determinării faptului dacă obiectivele și/sau scopul legii au fost îndeplinite, dacă au apărut careva consecințe neprevăzute sau negative, precum și în scopul elaborării recomandărilor privind modalitatea de remediere a consecințelor negative.
- ❖ Ulterior a fost elaborat și publicat Raportul de monitorizare a procesului de implementare a Legii nr.28 din 10.03.2016 „Privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelilor publice de comunicații electronice”.
- ❖ În baza Raportului de monitorizare, MEI a lansat procesul de elaborare elaborează proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.28/2016, care va fi promovată pentru adoptare în trimestrul III al anului 2020.
- ❖ Pentru consolidarea pieței serviciilor de acces la Internet, Ministerul a elaborat documentul de politici „Programul de dezvoltare a rețelilor de bandă largă pe anii 2018-2020”, care a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.629 din 05.07.2018 și publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.256-265/691 din 13.07.2018.
- ❖ Programul include măsuri politice și administrative menite să stimuleze dezvoltarea infrastructurii de comunicații electronice de generație nouă de mare viteză și de penetrare a serviciilor de acces în bandă largă în Republica Moldova, până la nivelul țărilor Uniunii Europene. Se preconizează dezvoltarea în anii 2018-2020 a rețelilor de comunicații electronice în bandă largă și asigurarea disponibilității accesului la aceste rețele în toate localitățile, retehnologizarea/modernizarea rețelilor de comunicații electronice pentru asigurarea accesului în bandă largă.
- ❖ Extinderea rețelilor de fibră optică pe întreg teritoriul țării va asigura către anul 2020 în toate localitățile cu primărie posibilitatea de conectare a utilizatorilor la rețelele în bandă largă cu viteza de cel puțin 30 Mbps și va spori până la 60% (în total pe țară) rata gospodăriilor cu acces fix la Internet în bandă largă.

Realizări în cadrul Programului de dezvoltare a rețelelor prin radio acces în bandă largă

❖ Unul dintre factorii principali de impact ai Agendei Moldova Digitală 2020 și a progreselor din sectorul TIC, este dezvoltarea serviciilor de comunicații și gradul de conexiune de bandă largă rapidă și ultra rapidă pe întreg teritoriul țării. Prin promovarea „Programului de management al spectrului de frecvențe radio pe anii 2013-2020” și aprobarea prin Hotărârea Guvernului nr.116 din 11.02.2013, au fost create condiții pentru o concurență echitabilă între furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice mobile. În acest scop, au fost asigurate resursele necesare de spectru radio, iar cuvintele cheie ale acestui proces sunt: predictibilitate, optimizare și neutralitate tehnologică.

❖ În scopul dezvoltării rețelelor prin radio acces în bandă largă a fost inițiat procesul de ajustare a cadrului normativ de reglementare. Măsurile de reglementare revin preponderent competențelor ANRCETI:

- A fost emisă Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr.30 privind limitarea numărului de licențe de utilizare a frecvențelor radio din benzile de frecvențe: 791-821/832-862 MHz; 890- 915/935-960 MHz și 1710-1785/1805-1880 MHz.

- La data de 14.07.2014, prin Hotărârea nr. 31 al Consiliului de Administrație al ANRCETI au fost aprobate Condițiile speciale tip de licență pentru utilizarea frecvențelor/canalelor radio din benzile de frecvențe 791821/832-862 MHz, 890-915/935-960 MHz și 1710 - 1785/1805 - 1880 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.

- Consiliul de Administrație al ANRCETI a emis decizia de eliberare, prin încredințare directă, pentru un termen de valabilitate de 15 ani, începând cu 6 noiembrie 2014, a opt licențe pentru dreptul de utilizare a resurselor de spectru radio disponibile din benzile de frecvențe 800 MHz, 900 MHz și 1800 MHz către cei trei furnizori de telefonie mobilă S.A. „Orange Moldova”, S.A. „Moldcell” și S.A. „Moldtelecom”, inclusiv 2 în banda de frecvențe de 800 MHz, 3 în banda de frecvențe de 900 MHz și 3 în banda de frecvențe de 1800 MHz. După atribuirea prin încredințare directă a rămas nesolicitată o licență în banda 800 MHz și două licențe neatribuite 2X5 MHz în banda de frecvențe 900MHz eGSM.

- În luna august ANRCETI a eliberat licențe: S.A. „Orange Moldova”, S.A. „Moldcell” și S.A. „Moldtelecom” la cererea acestora, pentru dreptul de utilizare a resurselor de spectru radio disponibile din benzile de frecvențe 800, 900 și 1800 MHz (câte o licență de utilizare a frecvențelor din fiecare din cele trei benzi) în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații mobile celulare terestre.

- Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat prin Hotărârea nr. 58, Caietul de sarcini pentru concursul de eliberare a licențelor de utilizare a frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe de 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de bandă largă și acces radio fix.

- Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat, prin Hotărârea nr. 59, Condițiile speciale tip de licență pentru utilizarea frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe de 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de banda largă și acces radio fix.

- ANRCETI a emis Decizia privind instituirea Comisiei de concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe radio 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de banda largă și acces radio fix.

- Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat prin hotărâri separate toate documentele pentru organizarea și desfășurarea concursului pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile 800 MHz, e900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz și 3400 - 3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.

- prin Decizia CA al ANRCETI a fost instituită Comisia de concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 800, e900, 2100, 2600 și 3400-3800 MHz în scopul

furnizării rețelilor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.

- ANRCETI a anunțat public pe pagina WEB oficial anunțul publicitar privind lansarea concursului pentru acordarea a 16 licențe de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile de frecvențe 800 MHz, e900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz și 3400 - 3800 MHz în scopul furnizării rețelilor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre. Conținutul anunțului publicitar a fost aprobat prin Decizia CA al ANRCETI nr.62 din 21.09.2015.

- ANRCETI a organizat un Concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 800, e900, 2100, 2600 și 3400-3800 MHz în scopul furnizării rețelilor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre. Comisia de concurs a nominalizat drept câștigătoare compania S.A.”Orange Moldova”. În urma concursului, „Orange Moldova S.A.” a obținut două licențe de utilizare a frecvențelor: radio una - pentru o subbandă de 20 de MHz (2x10 MHz, regim FDD) în banda 800 MHz și a doua - pentru o subbandă de 10 MHz (2x5 MHz, regim FDD) în banda e900 MHz, frecvențe radio destinate comunicațiilor mobile terestre. Cele două licențe obținute în urma concursului sunt valabile până la 05.11.2029.

Realizări în cadrul Programului privind tranziția de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră

- ❖ Un proiect de importanță națională deosebită, care de altfel contribuie esențial la eficientizarea utilizării resurselor de spectru radio și diversificarea gamei de servicii este tranziția la televiziunea digitală terestră. În scopul asigurării procesului de tranziție Ministerul a elaborat „Programul privind tranziția de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră”, care a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.240 din 8.05.2015.

- ❖ Pentru asigurarea realizării eficiente a Programului privind tranziția de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră a fost creat grupul de lucru interinstituțional, în care au fost delegați reprezentanți ai mai multor instituții și organizații, printre care CCA, ANRCETI, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor și Consiliul Concurenței.

- ❖ În esență, Programul prevede eliberarea, prin înlocuirea cu noi tehnologii de retransmisie date, a unei porțiuni importante de spectru radio („digital dividend”) și oferirea acestuia pentru noi servicii - cum ar fi de ex. comunicații mobile. Pentru cetățean, aceasta se materializează prin înlocuirea a 3 canale TV de acoperire națională, cu 3 multiplexe ce au capacitatea de a transmite prin eter, fără plată suplimentară, până la 45 de canale TV.

- ❖ În anul 2018 fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.129 din 07.02.2018 cu privire la dotarea cu convertoare pentru televiziunea digitală terestră a familiilor beneficiare de ajutor social.

- ❖ Au fost deja eliberate licențele de utilizare a frecvențelor pentru crearea a două multiplexe digitale cu acoperire națională - A și B. La moment, primul este deja funcțional și are capacitatea de acoperire cu semnal TV a 80% din populație. A fost lansat multiplexul B cu acoperire națională și cca. 21 de multiplexe locale sau regionale. În final, când va fi deconectat semnalul stațiilor TV analogice, urmează să funcționeze toate multiplexele cu acoperire națională precum și cele regionale, iar multiplexul A să acopere cu semnal 99% din populația țării. Aceasta va diminua substanțial decalajul dintre zona rurală și cea urbană în privința accesului populației la programele TV, asigurând totodată noi posibilități pentru producătorii de conținut audiovizual.

- ❖ Prin Hotărârea Guvernului nr.1221 din 07.11.2016 (MO nr. 388-398/1318 din 11.11.2016) au fost aprobate modificări și completări la Regulile privind protecția rețelilor de comunicații electronice și executarea lucrărilor în zonele de protecție și pe traseele liniilor de comunicații electronice.

- ❖ În perioada de referință, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a aprobat decizii ce vizează implementarea obiectivului de tranziție de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră:

- Conceptul proiectului de Regulament cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie digitale și a autorizațiilor de retransmisie digitale pentru utilizarea multiplexurilor (Decizia nr.6/34 din 20.03.2015);

- Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie pentru utilizarea capacităților multiplexurilor digitale terestre;
- Recomandări privind mecanismul trecerii radiodifuzorilor de la regimul de televiziune analogică terestră la cea digitală terestră, astfel încât să nu se admită lichidarea lor.
- ❖ La moment, Î.S. „Radiocomunicații” - titularul de licență pentru furnizarea multiplexului A cu acoperire națională a instalat 17 emițătoare la stațiile din raioanele țării, care asigură acoperirea 80% din populația țării, în conformitate cu condițiile de licență. furnizarea primului multiplex digital DVB-T2 (MUX A), operează prima rețea cu acoperire națională de televiziune digitală terestră în standard DVB-T2, constituită din 20 emițătoare TV digitale, ce asigură o acoperire cu semnal digital a 97% din teritoriu și 96% din populația țării și oferă posibilitatea recepționării a 12 posturi TV.
- ❖ În același timp, este totalmente funcțională din punct de vedere tehnic și o rețea din 9 emițătoare DVB-T2 pentru furnizarea celui de-al doilea multiplex digital-MUX B.
- ❖ Prin Decizia Consiliul Coordonator al Audiovizualului CCA nr. 2/8 din 28.01.2016 a fost anunțat concurs pentru suplinirea capacității disponibile a primului Multiplex A.
- ❖ Prin Deciziile nr. 32/102 din 01 august 2019, nr. 45/153 din 30 septembrie 2019 și nr. 61/223 din 30 decembrie 2019, CA a anunțat concursul pentru suplinirea capacității rămase disponibile și disponibilizate a Multiplexului A.
- ❖ La 22.01.2021, în cadrul ședinței publice, CA a emis Decizia prin care a autorizat ÎS „Radiocomunicații” pentru activitatea audiovizuală de retransmisie a serviciilor de programe ale furnizorilor de servicii media prin intermediul Multiplexelor naționale A și B.
- ❖ După prezentarea actelor permissive, eliberate de CA, ANRCETI va lua decizia corespunzător despre licențierea utilizării frecvențelor radio în scopul furnizării multiplexelor A și B cu acoperire națională de către ÎS „Radiocomunicații”.
- ❖ Au fost examinate și condițiile de licență pentru utilizarea frecvențelor Multiplexului C, doar după implementarea completă a multiplexelor digitale cu acoperire națională A și B.
- ❖ De asemenea, au fost consultate condițiile aferente licențelor pentru multiplexele regionale, care vor fi eliberate furnizorilor conform art.26 din Legea nr.241/2007 comunicațiilor electronice.
- ❖ Conform Hotărârii Guvernului nr.129 din 07.02.2018 cu privire la dotarea cu convertitoare pentru televiziunea digitală terestră a familiilor beneficiare de ajutor social au fost colectate datele statistice privind numărul de solicitanți pentru dotare cu convertitoare și la finele anului 2019 au fost distribuite familiilor beneficiare de ajutor social circa 8500 de convertitoare de televiziune digitală.
- ❖ Luând în considerație interesul sporit pentru convertitoare și în scopul finalizării unei tranziții eficiente, a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.78/2020 privind implementarea unor acțiuni pentru finalizarea procesului de tranziție la televiziunea digitală terestră, care stabilește o nouă modalitate de dotare cu convertitoare pentru televiziunea digitală terestră, atât pentru familiile beneficiare de ajutor social, cât și pentru alte categorii defavorizate ale populației.
- ❖ Conform Hotărârii Guvernului nr.78/2020 a fost realizată cea de a II-etapă de dotare cu convertitoare, fiind asigurate cu astfel de echipamente 13452 de familii.

II. Conținut digital și servicii electronice - promovarea generării conținutului și serviciilor digitale

OBIECTIV GENERAL: *Crearea condițiilor propice pentru elaborarea și valorificarea conținutului național digital și digitizarea conținutului național existent, precum și implementarea și utilizarea serviciilor electronice*

Obiective specifice:

- I. Conținutul digital este disponibil, accesibil, utilizat și valorificat
- II. 100% din autoritățile administrației publice centrale integrate în platforma de interoperabilitate către anul 2020
- III. Serviciile publice la ghișeu sunt oferite cetățenilor în temeiul buletinului de identitate, inclusiv electronic, sau prin identificarea electronică sau mobilă, fără a fi necesară prezentarea unor acte sau certificate suplimentare

Direcția strategică:

Programul crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din R.M.

Pilonul II „Un volum bogat de conținut digital valorificat și servicii publice electronice accesibile” conține un singur Program, care prevede mai multe sarcini pentru toate autoritățile publice. Marea parte a acestor acțiuni s-au referit la ajustarea cadrului legal și instituțional pentru digitizarea conținutului și crearea condițiilor pentru păstrarea acestuia.

Pilonul II stabilește 32 acțiuni, dintre care au fost realizate - 30, nerealizate - 2.

Realizări în cadrul Programului privind crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din Republica Moldova

În vederea inventarierii conținutului informațional existent a fost elaborat chestionarul privind identificarea conținutului informațional existent pe domenii și prezentat pentru completare tuturor ministerelor și altor autorități administrative centrale. Rezultatele obținute pe marginea chestionarului au stat la baza elaborării Programului privind crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din Republica Moldova. Urmare analizei avizelor parvenite, de comun cu instituțiile vizate, s-a stabilit că obiectivele acestui proiect se realizează deja printr-o serie de programe sectoriale.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării implementează Programul de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 478 din 4 iulie 2012 sub egida căruia se efectuează digitizarea colecțiilor și arhivelor Bibliotecii Naționale și a 6 muzee din subordinea ministerului. Serviciul de Stat de Arhivă efectuează digitizarea Fondului Arhivistic Național.

Academia de Științe în cadrul „Platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova” - SCIFORM”, a efectuat digitizarea conținutului științific național în corelare cu obiectivele politicilor în domeniu.

Prin urmare, s-a constatat că realizarea obiectivelor din Moldova Digitală 2020 în acest sens, se realizează în toate domeniile cheie, la nivel sectorial. Printre instituțiile care au demarat proceduri de digitalizare a conținutului identificat, pot fi menționate:

APC	Proceduri de digitalizare a conținutului identificat
Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	- Biblioteca Națională Digitală Moldavica și-a completat colecțiile cu 530 obiecte digitale ce constituie 75,0 mii pagini digitizate. Catalogul OPAC, care conține înregistrări a achizițiilor începând cu a.1991 a fost completat cu 40,9 mii de înregistrări. La finele anului, numărul total de înregistrări catalografice constituia 457,8 mii, ceea ce reprezintă 34 la sută din toate titlurile deținute în colecțiile Bibliotecii Naționale. Actualmente colecția de carte este digitizată la 37%. - Cele 6 muzee au digitizat 131,423 mii piese de patrimoniu. Astfel din numărul total de piese ale acestor muzee - 571,4 mii au fost digitizate circa 23%.
Ministerul Afacerilor Interne	Este în derulare procedura de digitizare a întregului masiv al fișierului operativ, care la momentul actual este gestionat în mod manual. Ca rezultat, din numărul total aproximativ de 850 000 cartele din fișierul evidență nominală, au fost digitizate 440 180, ceea ce conține 52%.
Academia de Științe	- A consolidat conținutul revistelor științifice acreditate din RM în Instrumentul Bibliometric Național (30 mii publicații, 40% din conținutul științific național anual: web https://ibn.idsi.md). - În cadrul „Platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova”, SCIFORM”, au fost elaborate studii și rapoarte privind structura și dinamica producției de conținut științific digital din RM în perioada 2008-2014 și a perspectivelor până în 2020. În urma analizei au fost stabilite principalele trăsături ale structurii și dinamicii conținutului științific digital în RM în perioada 2008-2014 și elaborate recomandări pentru creșterea conținutului științific digital național până în anul 2020, în corelare cu obiectivele politicilor în domeniu. De asemenea, a fost efectuată o analiză comparativă a domeniului public digital din RM cu situația din spațiul european, care a relevat o dezvoltare mai slabă la nivel național. În cadrul studiilor și evenimentelor organizate au fost identificate principalele tipuri de conținut digital în Republica Moldova și stabilite trăsăturile de bază ale fiecărui tip de conținut științific digital în sens de volum, pondere, structură, oportunități de dezvoltare.
Serviciul de Stat de Arhivă	A efectuat inventarierea și digitizarea: Fondului 208 al Fondului Arhivistic Național „Consistoriul Duhovnicesc din Chișinău,, (1832-1924) - 16165 dosare. Prima etapă: digitizarea Inv.1 (1832-1883) - 215 dosare. Digitizate 100 dosare (47%); Fondului 211 al Fondului Arhivistic Național (Registrele metrice ale parohiilor guberniei Basarabia) - 5166 dosare digitizate (77%), care includ 2 412 775 cadre foto; Fondului 134 al Fondului Arhivistic Național „Camera de Stat a Guberniei Basarabiei 1812-1918” - 943 dosare digitizate (34%), care includ 369 800 cadre foto; Fondului 1 Arhivistic Național - 1286 dosare digitizate (30%).

Biroul Național de Statistică	- A implementat pe pagina WEB a BNS aplicația, cu acces public, „Vizualizează situațiile financiare” care prezintă unii indicatori din situațiile financiare; - A dezvoltat aplicația ”Ce formulare trebuie sa prezint”, care permite fiecărei entități să vizualizeze lista formularelor care trebuie prezentate pe parcursul anului de referință în adresa BNS; - A semnat Acordul cu Serviciul Fiscal de Stat (SFS) privind schimbul de date prin intermediul platformei de interoperabilitate Mconnect, iar cu Banca Națională a Moldovei (BNM), Agenția Servicii Publice (ASP) au fost inițiate activități privind schimbul de date prin intermediul platformei de interoperabilitate Mconnect; - A dezvoltat aplicația ”Ce formulare trebuie sa prezint”, care permite fiecărei entități să vizualizeze lista formularelor care trebuie prezentate pe parcursul anului de referință în adresa BNS; - A semnat Acordul cu Serviciul Fiscal de Stat (SFS) privind schimbul de date prin intermediul platformei de interoperabilitate Mconnect, iar cu Banca Națională a Moldovei (BNM), Agenția Servicii Publice (ASP) au fost inițiate activități privind schimbul de date prin intermediul platformei de interoperabilitate Mconnect.
-------------------------------	---

❖ În scopul optimizării serviciilor publice și proceselor existente au fost aprobate următoarele documente:

- HG nr.286 din 29.05.2019 pentru aprobarea Instrucțiunilor cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și consemnate în localitățile din stânga Nistrului și mun. Bender;
- HG nr.522 din 06.11.2019 cu privire la modelele actelor de identitate din sistemul național de pașapoarte;
- HG nr.25 din 22.01.2019 cu privire la modificările ce se operează în unele hotărâri de Guvern: HG nr.125 din 2013, HG nr.74 din 2007; HG nr.1144 din 2018.

Prin ordinul comun al MAI și ASP nr.485/515 din 2019 au fost aprobate Instrucțiuni privind cooperarea informațională referitor la prestarea serviciului de eliberare a pașaportului cetățeanului RM.

❖ În domeniul înmatriculării mijloacelor de transport și calificare a conducătorilor auto, sunt îmbunătățite mecanisme de programare la examenele pentru obținerea permiselor de conducere, prin utilizarea modulului programare electronică și mecanismul de verificare a IDNPlui solicitantului, aprobate prin Ordinul ASP nr.486 din 2019.

❖ În temeiul prevederilor Legii nr.80/2017 privind constituirea ASP, au fost lansate 39 de centre multifuncționale se acorda servicii de înregistrare a faptelor de stare civilă, de eliberare a actelor de identitate și de evidență a persoanelor, de examinare a cererilor de cetățenie.

❖ *Implementarea Cadrului de Interoperabilitate Guvernamental.* Platforma a trecut de la pilotare la etapa de producție, de utilizare activă de către autoritățile care o asimilează.

❖ Autoritățile publice au continuat crearea condițiilor pentru stabilirea centrelor de date/depozitelor digitale. Pe filiera *MCloud*, au fost implementate proiectele MCloud Faza 1 si Faza 2. A fost lansat centrul de date modular în cadrul proiectului MCloud Faza 2. Tot restul echipamentului din cadrul pachetului de achiziție MCloud Faza 2 a fost livrat, instalat și acceptat operațional, conform graficului.

Platforma tehnologică guvernamentală MCloud a fost dezvoltată și implementată cu succes în cadrul Proiectului e-Transformarea Guvernării, finanțat din creditul oferit de Banca Mondială și contribuția Guvernului în perioada 2011-2016. Astfel, MCloud permite o găzduire eficientă a sistemelor informaționale ale autorităților fără ca acestea să procure servere și alte echipamente fizice sofisticate.

Asimilarea MCloud de către instituțiile publice: Are loc continuu migrarea conținutului informațional al AAPC și al unor instituții publice de importanță națională pe platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud).

❖ La nivelul cadrului normativ, raportăm schimbările importante operate pe parcursul anilor:

- La 08.05.2018 a fost emisă H.G. nr. 414 „Cu privire la măsurile de consolidare a centrelor de date în sectorul public și de raționalizare a administrării sistemelor informaționale de stat”. Actul normativ a fost aprobat în contextul implementării Strategiei privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020 (aprobată prin H.G. nr. 911/2016), în cadrul etapei a doua a restructurării administrației publice centrale de specialitate, care se referă la reconsiderarea rolului entităților din sfera de competență a ministerelor și altor autorități administrative centrale subordonate Guvernului, în special a întreprinderilor de stat în care aceștia au calitatea de fondator – în speță a întreprinderilor de stat cu profil TI.

- H.G. nr. 414/2018 are drept scop și asigurarea realizării activităților din Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020” (aprobată prin H.G.nr.857/2013), în partea ce ține de necesitatea stabilirii și delimitării clare a funcțiilor de elaborare a politicii statutului în domeniul securității cibernetice de funcțiile implementare a politicii în acest domeniu, precum și de funcțiile de efectuare a auditării securității cibernetice.

- Astfel, prin H.G.nr.414/2018 a fost constituită baza normativă pentru reformarea serviciilor de tehnologii informaționale în sectorul guvernamental. De asemenea, prin H.G.nr.414/2018 Î.S. „CTS” a fost reorganizat în Instituția publică „Serviciul Tehnologii informaționale și Securitate Cibernetică” (STISC), cu următoarele competențe de bază: gestionarea infrastructurii guvernamentale de rețele informaționale și de centre de date, asigurarea securității cibernetice a infrastructurilor și soluțiilor TI guvernamentale, acționarea în calitate de autoritate de certificare a cheilor publice pentru sectorul guvernamental, administrarea tehnică a sistemelor informaționale de stat. În acest context, noua instituție publică a luat în posesie și administrare platforma MCloud și o extinde prin consolidarea centrelor de date existente în spațiul guvernamental, astfel asigurând o raționalizare și o aliniere a tuturor centrelor de date la cerințele de securitate și disponibilitate conform clasificării datelor și a serviciilor. Conform cadrului legal, STISC, în conlucrare cu posesorii sistemelor informaționale de stat, va asigura migrarea sistemelor în platforma MCloud și va prelua administrarea tehnică a acestora, aplicând proceduri unificate de administrare, de asigurare a calității și de suport utilizatori.

- Cu toate că, Agenția de Guvernare Electronică nu mai este proprietarul MCloud și Platforma este gestionată de o altă autoritate guvernamentală, pentru a extinde MCloud, răspunzând la toate necesitățile de stocare și cererea crescândă a autorităților APC și APL în acest context, în cadrul Proiectului Modernizarea Serviciilor Guvernamentale finanțat din creditul Băncii Mondiale, cu contribuția Guvernului RM, lansat la 25.06.2018, este prevăzut un ”upgrade” tehnologic al Platformei.

- Astfel este urmărită extinderea actuală a infrastructurii hardware și software MCloud pentru a putea asigura capacitatea necesară instituțiilor guvernamentale pentru a le permite să își atingă obiectivele de modernizare a serviciului public, printr-o hibridizare corespunzătoare a MCloud, prin achiziționarea, instalarea și configurarea a 3 tipuri de produse tehnice „la raft”: abonament la cloud public (abonament Azure); licențe pentru mediul virtual pentru extinderea MCloud la nivel local (VMware) și dezvoltarea soluției de gestionare a accesului în cloud.

❖ Plasarea de către autoritățile/instituțiile publice a informațiilor de interes public în format electronic pe portalul datelor deschise se realizează continuu.

❖ În prezent, la situația din februarie 2021, pe platforma date.gov.md în total sunt disponibile 1147 seturi de date, care cuprind peste 10 000 de resurse. Administrarea portalului menționat este asigurată de către AGE. Fiind instituția supra sectorială responsabilă de inovațiile digitale și gestionarea schimbului de date în sectorul public, AGE a dezvoltat o nouă versiune a Portalului date.gov.md, lansată în noiembrie

2019, extinzând semnificativ și perfecționând funcționalitățile acestuia.

Astfel, Portalul Guvernamental de Date www.date.gov.md. reprezintă un ghișeu unic al datelor din sectorul public, prin care se urmărește diversificarea substanțială a categoriilor de date oferite spre vizualizare și reutilizare utilizatorilor, lărgirea spectrului de utilizatori, îmbunătățirea modului de vizualizare a datelor și lucrul cu datele disponibile, diversificarea tipurilor de acces la datele deținute de autoritățile publice. Portalul înglobează 3 module de bază (inclusiv fostul portal de Date Guvernamentale Deschise, lansat de Guvern în aprilie 2011) și face disponibile în timp real, în mod transparent datele de diferit tip deținute de autoritățile publice:

1. Seturi de date deschise ale ministerelor și instituțiilor administrației publice centrale, publicate în formate citibile de calculator. Pe baza datelor guvernamentale deschise, în forma de date primare, direct de la sursă, persoanele juridice (private și publice) și persoanele fizice pot dezvolta aplicații de impact social semnificativ pentru cetățeni, mediul de afaceri, precum și efectua analize și cercetări în domeniile de interes etc. (Open Government Data ca parte a Parteneriatului Guvernelor Deschise - OGP);
2. Modulul ”Date cu acces public”, care permite căutarea, extragerea, navigarea simplă și prietenoasă prin datele publice din diverse registre, baze de date etc., deținute de autoritățile publice și publicate pentru vizualizare rapidă și lejeră (la moment cu modulul 2 a fost integrat Registrul Unităților de Drept);

Asimilare:	
<i>Autoritățile APC</i>	- Conform prevederilor Planului de Acțiuni pentru implementarea Programului de Reforma a Serviciilor Publice, autoritățile APC trebuie să elaboreze și să aprobe planuri instituționale de migrare a sistemelor informaționale pe platforma MCloud și să continue migrare conform graficelor stabilite în cadrul planului instituțional. - La moment, în majoritatea cazurilor, sistemele informatice sunt migrate pe platforma MCloud conform solicitărilor parvenite de la instituțiile publice, majoritatea autorităților APC neavând la moment planuri instituționale de migrare pe MCloud ale propriilor sisteme informatice.
<i>Agenția Serviciilor Publice</i>	- Prestarea serviciilor publice la ghișeu prin intermediul buletinului de identitate, inclusiv electronic. - ASP a beneficiat de suport bugetar oferit din partea UE pentru efectuarea studiului de fezabilitate privind necesitatea îmbunătățirii documentelor de identitate existente sau lansarea noilor documente de identitate în conformitate cu standardele UE, acțiune stabilită drept precondiție a realizării procesului de liberalizare a regimului de vize (HG nr. 526 din 03.07.2014 privind aprobarea Acordului de finanțare dintre Guvernul RM și UE privind suportul în implementarea Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, semnat la 12.06.14). În anul 2014 a fost lansat procesul de implementare a buletinului de identitate electronic, care prevede crearea unui sistem informațional integrat de identificare a persoanei și prestare a serviciilor electronice cu utilizarea semnăturii digitale.
<i>Agenția Serviciilor Publice (Cadastru)</i>	- În baza Acordului nr.MPAY/001/PS din 16.09.2013 privind prestarea serviciilor de plăți electronice în contextul prestării serviciilor publice încheiat între AGE și A, plata pentru serviciile on-line, prestate de întreprindere poate fi efectuată prin MPay. - În conformitate cu pct. 4 și 7 din HG nr. 1090 din 31.12.2013 „privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPas)”, a fost implementat acest serviciu în SIA Acces Activ la Registrul Bunurilor Imobile (AARBI). În același timp, serviciul urmează să fie integrat și în SIA pentru înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor (MOLDLIS), care se află în curs de dezvoltare. - În conformitate cu cerințele p.4 al HG nr. 128 din 20.02.2014 „privind platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud)”, ARFC, în baza Acordului privind prestarea serviciilor din platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud) nr. MCloud/008/AA din 12.11.2014, semnat între AGE și ARFC, dispune de resurse pe platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud) și: găzduiește SIA AARBI; găzduiește și dezvoltă SIA Arhiva Electronică (SMADE/ELO); implementează proiectul de elaborare al noului SI pentru înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor (MOLDLIS). În conformitate cu HG nr. 731 din 05.08.1997 a fost creat Fondul Național de Date Geospațiale (Fondul Cartografo-Geodezic). FNDG este parte integrantă a Fondului Arhivistic de Stat al RM, ține de competența ARFC și se creează în scopul evidenței centralizate, păstrării și utilizării documentelor topografo-geodezice, aerocosmice și cartografice. Sistemul poate fi accesat pe pagina web ARFC www.geoportal.md. Scopul principal este asigurarea accesului public (gratis pe internet) la date spațiale. -Conform Acordului semnat cu privire la colaborarea în domeniile geodeziei, cartografiei, cadastrului, organizării teritoriului și sistemelor informaționale geografice și Anexei la accesul la baza de Date Fondului, FNDG colaborează cu autorități publice centrale și instituțiile superioare de învățământ prin serviciu WMS

3. Modulul "Date cu acces autorizat" - de accesare a datelor de interes public, inclusiv date cu caracter personal din registrele și sistemele informaționale de stat, de către categoriile de utilizatori care, în baza unui scop și temei legal, au dreptul și posibilitatea să le acceseze autentificându-se electronic și făcând dovada temeiului legal (acces autorizat). În baza integrării fostei Platforme MAccess, dezvoltate de AGE, cu portalul date.gov.md, acest modul permite și categoriilor de utilizatori care nu au sisteme informaționale sau nu participă la schimbul de date în baza platformei MConnect, să beneficieze de datele pentru accesarea cărora au scop și temei legal, obținându-le mai rapid și comod, pe cale electronică.

❖ Întru accesarea conținutului digital în spațiul Internet pentru copii și pentru maturi, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal a elaborat recomandări privind accesarea conținutului digital în spațiul Internet pentru copii și adulți care sunt plasate pe pagina web a Centrului și pot fi consultate la link-ul: <http://datepersonale.md>.

❖ Planul de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020 a fost elaborat și aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.212 din 05.04.2017. Raapoartele de monitorizare au fost prezentate anual în adresa CS:

- Platforma web pentru raportarea conținutului ilegal din Internet www.internetsigur.md a fost creată cu sprijinul Consiliului Europei în colaborare cu Ministerul Afacerilor Interne (MAI) în anul 2018. Pe site au fost plasate spoturi video, audio și postere promoționale, precum și legislația relevantă. În prezent site-ul www.internetsigur.md nu este funcțional, deoarece a expirat termenul de acțiune a contractului cu compania care a elaborat, a întreținut și a asigurat hosting-ul acestuia. De menționat faptul, că site-ul nu a fost predat la balanța MAI sau Agenției de Stat pentru Protecția Moralității.

- De asemenea, a fost creat portalul www.siguronline.md, care are menirea să informeze și să promoveze utilizarea sigură a Internetului de către copii, cu sprijinul și implicarea specialiștilor, părinților, profesorilor, dar și oferă posibilitatea de a raporta despre un eventual abuz. Portalul este unul informativ și interactiv și conține sfaturi utile despre cum se pot proteja copiii de conținuturi și /sau acțiuni cu caracter abuziv în mediul virtual. De asemenea, portalul își propune dezvoltarea atitudinii responsabile la copii.

- În aceeași ordine de idei, este necesar a fi menționat și despre activitățile de informare a copiilor/tinerilor, părinților/îngrijitorilor și profesorilor cu privire la existența și posibilitățile acestui portal, ce au avut loc în cadrul atelierelor de lucru cu tematici specializate, disciplinei Educația tehnologică, evenimentelor organizate cu prilejul Zilei Siguranței pe Internet și Lunii securității cibernetice, etc. Pe parcursul anului 2019, 399 de copii au primit consultații și suport pe platforma respectivă. Totodată, 2780 de copii au fost implicați activ în activități despre siguranța online desfășurate de către Centrul Internațional „La Strada” („La Strada”).

- În perioada anului 2020, serviciul de consiliere online www.siguronline.md a înregistrat un număr de 2863 adresări din partea copiilor și adulților despre siguranța copiilor online. Numărul adresărilor a crescut de aproape 5 ori față de anul 2019, ceea ce indică despre faptul că acest serviciu rămâne a fi necesar și de încredere în rândul utilizatorilor. Majoritatea copiilor au scris pe www.siguronline.md pentru a se informa despre ce înseamnă, în general, siguranța online, ce informații pot găsi pe site și în ce situații pot cere ajutor consultantului www.siguronline.md. În perioada de raportare, au fost înregistrate 55 cazuri de abuz sexual online, 74 cazuri de cyberbullying (bullying pe Internet), 69 consilieri privind problemele în relaționarea online, 86 consilieri privind comportamentele sigure online, 223 consilieri privind unele probleme tehnice. Pentru mai multe detalii, poate fi accesat Factsheet-ul Serviciului Siguronline. În 9 cazuri, copiii care au sesizat despre abuz sexual pe platforma www.siguronline.md au beneficiat de servicii de asistență psihologică și juridică din partea specialiștilor și au fost referiți către organele de drept. În celelalte cazuri, beneficiarii au refuzat colaborarea cu pagina 5 din 24 autoritățile competente sau au fost referiți la serviciile specializate din țara în care locuiau (România).

- În anul 2018, MECC a realizat revizuirea/dezvoltarea curriculei disciplinare în învățământul primar. Astfel, în cadrul disciplinei Educației tehnologică, pentru clasele 1-6, a fost inclus un modul nou „Educație digitală”- Modul obligatoriu pentru elevii din clasele I-i, începând cu 01.09.2018. În cadrul acestui curs, elevii vor face cunoștință atât cu noile tehnologii, cât și cu modul de utilizare corectă și sigură

a acestora, a serviciilor Internet, comunicare eficientă, de protecție a informațiilor și a datelor cu caracter personal - securitatea online și securitatea pagină 6 din 24 cibernetică trecând ca un fir roșu prin acest curs pe întreaga perioadă de studiere a acestuia, clasele I-IV. Pentru implementarea eficientă a acestui curs nou, MECC a desfășurat cursuri de formare a cadrelor didactice. În anul 2019, în parteneriat cu „La Strada”, au avut loc un șir de activități cu privire la asigurarea Securității copiilor în Internet.

- La data de 05.02.2019, a fost marcată Ziua Europeană a Siguranței în Internet prin desfășurarea diverselor de informare pentru părinți, elevi și profesori în cadrul cărora au fost informați despre riscurile online, comportamentele riscante, dar și despre modalitățile de protecție pe Internet; au fost sensibilizați în raport cu riscurile asociate postării de date cu caracter personal online, comunicării cu personaje „virtuale”, despre hărțuirea pe Internet și alte comportamente periculoase specifice intereselor de navigare la diferite vârste ale copiilor etc. În octombrie 2019, s-a desfășurat lunarul Securității cibernetice. În acest context, în instituțiile de învățământ din țară au fost desfășurate activități pentru elevi, cadre didactice și părinți cu informarea acestora referitor la protecția datelor cu caracter personal, securitatea informațiilor etc.

- De asemenea, cu susținerea UNICEF și a „La Strada”, în septembrie 2020 a început lucrul asupra producerii a 12 video pentru lecțiile despre siguranța online la șase teme diferite (6 lecții în limba română și 6 lecții în limba rusă). Durata aproximativă a fiecărui video este de 15 minute. Lecțiile video sunt concepute într-un format atractiv, prietenos copilului, cu sarcini minime și ușor de Realizat Conținutul lecțiilor va fi adaptat la vârsta elevilor.

❖ În vederea obligării furnizorilor de servicii de acces la Internet de a oferi utilizatorilor finali posibilitatea de instalare a aplicațiilor de filtrare a conținutului din Internet cu impact negativ asupra copiilor, precum și de a introduce în meniul principal al paginilor web oficiale ale lor un compartiment dedicat informațiilor privind siguranța pe Internet, au fost introduse pagina 9 din 24 amendamente noi în Legea nr. 30 din 07 martie 2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației (modificat art. 5 prin Legea nr. 164 din 26.07.2018).

Pe parcursul anului 2019 Institutul Național al Justiției a realizat 8 activități de formare în domeniu, fiind instruiți 204 beneficiari.

❖ În perioada de referință, au fost organizate instruirii pentru judecători, procurori privind metodele și tactica de investigare și urmărire a infracțiunilor comise împotriva copiilor folosind tehnologii informaționale; - au fost elaborate și publicate studii de specialitate privind siguranța online a copilului și sextingul în rândul copiilor; - au fost organizate ateliere și întâlniri în biblioteci, universități, școli cu copiii și părinții lor, unde au fost informați despre beneficiile și riscurile Internetului și posibilitatea de a instala aplicații de filtrare a conținutului pe Internet; - a fost marcată Ziua Europeană a Siguranței copiilor în Internet pe 05 februarie 2019, prin desfășurarea diverselor de informare pentru părinți, elevi și profesori în cadrul cărora au pagină 24 din 24 fost informați despre riscurile online, comportamentele riscante, dar și despre modalitățile de protecție pe Internet; au fost sensibilizați în raport cu riscurile asociate postării de date cu caracter personal online, comunicării cu personaje „virtuale”, despre hărțuirea pe Internet și alte comportamente periculoase specifice intereselor de navigare la diferite vârste ale copiilor etc; Totodată, ce ține de interesul și adresarea utilizatorilor finali (părinți, tutori, educatori etc.) în vederea filtrării conținutului din Internet cu impact negativ asupra copiilor este de menționat, spre regret, că marea majoritate a furnizorilor a raportat lipsă de adresări de la aceștia, ce denotă despre nivelul scăzut al acestora de informare despre impactul negativ ce îl poate avea Internetul asupra copiilor și riscurile acestuia. În acest sens, considerăm că, pentru a contribui substanțial la sporirea nivelului de siguranță pe Internet a copiilor, este nevoie de sensibilizarea continuă a utilizatorilor implicați direct în ocrotirea drepturilor copiilor - instituțiile de învățământ, educație, recreație și, nu în ultimul rând, a părinților și prin acțiuni coordonate a autorităților publice, instituțiilor, altor entități vizate.

❖ Autoritățile publice centrale, instituțiile care dețin conținut digital, în perioada de referință au organizat și participat la seminare, ateliere de lucru, printre care:

ARFC	- Evenimentele Proiectului Twinning - Organizarea, Eficientizarea și Computerizarea Proceselor de Cartografiere în Republica Moldova. Circa 14 autorități publice din Republica Moldova, atât de nivel central, cât și local, au participat activ la realizarea proiectului. - Organizarea în comun acord cu Centrul de Cercetare și Inovare/JRC al Comisiei Europene a Seminarului internațional cu genericul „Extensiune și Integrare a Datelor Geospațiale”, - Organizarea în comun acord cu Comitetul Coordonator de experți EUPOS a Seminarului internațional Rețeaua Europeană de Referință - ARFC a găzduit cea de a 38 sesiune interstatală a statelor membre CSI în domeniul Geodeziei, Cartografiei, Cadastrului și a exploatarei la distanță cu sonda a Pământului.
Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	- Au fost organizate două ateliere cu reprezentanții APL, întru eficientizarea comunicării electronice între APC și APL. Au fost organizate 48 de instruiți pentru bibliotecile publice raionale, în vederea susținerii și efectuării controlului calității înregistrărilor bibliografice create în baza de date SIBIMOL; - Au fost organizate 20 instruiți pentru bibliotecarii responsabili de SIMBOL; - Au fost acordate 40 consultări telefonice și on-line în vederea respectării rigorilor formatului UNIMARC la crearea înregistrărilor bibliografice. „Novateca” și-a extins rețeaua peste 1070 de biblioteci publice dotat cu echipament IT și acces gratuit la Internet și a instruit peste 1513 de bibliotecari în domeniul utilizării PC și creării noilor servicii de bibliotecă. De asemenea, pe parcursul perioadei de referință a fost asigurat suport la organizarea întreprinderilor conducerii ministerului cu reprezentanții programului. Novateca livrează peste 350 de servicii moderne în diverse domenii pentru mai cca. 400 000 de utilizatori. Structura instruirilor pe domenii: incluziune digitală - 28%, educație - 22%, comunicare - 20 %, cultură și recreere - 14%, sănătate - 10%, guvernare electronică - 5%, creștere economică - 2%.
Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale	A fost organizator la 6 evenimente internaționale și a participat în calitate de coorganizator la 2 evenimente internaționale: - Atelier de lucru „Dezvoltarea locală bazată pe TIC; - Conferința internațională „Telecomunicații, Electronică și Informatică” - ICTEI, ed. A V-a, cu UTM; - Seminarul științific „Soluții TIC pentru Serviciile Locale”; - Masa rotundă „Valorificarea patrimoniului științific național prin conținut digital”; - FOI - Workshop on Foundations of Informatics, cu IMI; - Atelier de lucru „Servicii Publice Locale Electronice”; - Seminarul științific „Soluții TIC pentru Serviciile Locale”; - Masa rotundă cu genericul „Revistele științifice - catalizator al creșterii calității și vizibilității conținutului științific în format digital”, IDSI, Chișinău.
MEI	A organizat 2 seminare în domeniul TI: „Monitorizarea procesului de elaborare și promovare a actelor normative prin utilizarea aplicației MS-Project - instruite 27 persoane și Platforma e-Guvernare - instruite 18 persoane.

❖ În autoritățile publice centrale a demarat procesul de reinginerie a serviciilor publice, în conformitate cu Programul de reformare a serviciilor publice pentru anii 2014-2016, aprobat prin HG nr.122 din 18.02.2014. În scopul impulsionării reformei serviciilor publice a fost realizată inventarierea serviciilor publice acordate, fiind elaborat un Nomenclator al serviciilor publice.

❖ Pe parcursul perioadei 9 iunie 2016 – 9 decembrie 2017 a avut loc implementarea Grantului ECAPDEV pentru pregătirea Proiectului de scară națională ”Modernizarea Serviciilor Guvernamentale” 2018-2023, iar din 1 septembrie 2017 până la 1 septembrie 2018 – implementarea Acordului de Avand al Proiectului MGSP (proiect de anvergură finanțat de Banca Mondială, cu contribuția Guvernului RM, și intrat în vigoare la 25.06.2018. În cadrul acestor 2 inițiative de pregătire au fost livrate un șir de produse esențiale modernizării serviciilor publice administrative, iar în cadrul Proiectului MGSP în vigoare din 2 iunie 2018 au fost inițiate un șir de eforturi-cheie în contextul reformei de modernizare a serviciilor publice administrative:

- Plan de acțiuni cu estimarea costurilor și analiza economică în domeniul modernizării serviciilor publice pentru perioada 2017-2021 în vederea asigurării furnizării unor servicii calitative, prompte, accesibile, transparente și cost-eficiente cetățenilor;

- Inventarierea și revizuirea pe orizontală a serviciilor guvernamentale existente (inclusiv criterii de priorizare a serviciilor publice pentru reinginerie, de eliminare și de consolidare a serviciilor), elaborarea pașapoartelor de servicii publice și scenariilor de viață (cu focusarea pe categoriile social vulnerabile) – finalizată în decembrie 2018, care a constituit bază pentru aprobarea Nomenclatorului integrat al serviciilor publice administrative și a Listei evenimentelor de viață asociate acestora prin Hotărârea Guvernului nr.670 din 03.09.2020;

- Au fost elaborate și aprobate un șir de metodologii în domeniul modernizării serviciilor publice, și anume:

- 1) Metodologia privind reingineria serviciilor publice;

- 2) Metodologia privind evaluarea capacităților instituționale ale prestatorilor de servicii publice și elaborarea Planului de dezvoltare a capacităților;

- 3) Metodologia de elaborare, implementare și evaluare a Cadrului de performanță al prestatorilor de servicii publice, implicați în reingineria serviciilor publice, și centrelor universale de prestare a serviciilor publice.

- 4) Metodologia de management al schimbării

- A fost finalizată reingineria a 3 servicii (Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, Alocații pentru Șomaj, Emiterea Permisului de Conducere) și a început faza de digitizare a acestor 3 servicii publice reinginerite. În acest sens, la etapa actuală, au fost semnate contracte pentru dezvoltarea sistemelor informaționale cu companiile contractate cu suportul proiectului MGSP;

- Adicional, la finele anului 2019, a fost lansată reingineria serviciilor selectate din Runda II în cadrul Proiectului MGSP, coagulate în grupuri de servicii din domeniile Documentarea Populației, Asigurări Sociale și Stare Civilă, și care au parcurs actualmente etapa de elaborare a Schemelor Curente (AS-IS MAP), a avut loc instruirea celor peste 50 funcționari publici desemnați din autoritățile prestatoare selectate, precum și conducătorilor instituțiilor, în domeniul reingineriei serviciilor cu centrare pe necesitățile cetățenilor. Astfel, referitor la reingineria serviciilor prestate de către Agenția Servicii Publice, la moment au fost finalizate și aprobate de către prestatori toate cele 7 hărți AS-IS: înregistrarea căsătoriei, înregistrarea divorțului, eliberarea documentelor de stare civilă, acordarea pensiilor pentru limită de vârstă, înregistrarea decesului, înregistrarea nașterii și înregistrarea unităților de drept. Totodată, se dezvoltă conceptele TO BE (Starea viitoare a business proceselor) pentru serviciile publice selectate din runda 2. Referitor la reingineria serviciilor prestate de către Casa Națională de Asigurări Sociale, pachetul include 45 de servicii grupate în Certificate, Compensații și Ajutoare, Indemnizații, Alocații și Pensii. La moment, sunt dezvoltate atât hărțile AS IS, cât și cele TO BE pentru serviciile CNAS care sunt supuse procesului modernizării în runda 2. Decizia de reinginerie a serviciilor prestate de CNAS a fost luată la data de 3 iulie, în cadrul ședinței Consiliului național pentru reforma administrației publice. Astfel, la etapa actuală, Runda II de Reinginerie a Serviciilor Publice în cadrul Proiectului va conține în total 85 de servicii selectate spre modernizare, dintre care 48 de servicii publice prestate de CNAS.

- În baza studiului de Fezabilitate privind Platformele pentru pilotarea CUPS (Centrelor Universale de Prestare a Serviciilor în format inovativ, accesibil pentru utilizatorii din diferite localități) realizat cu suportul proiectului MGSP, la moment are loc etapa de pilotare a acestora. Și anume, în acest sens, în cadrul ședinței CNRAP din data de 3 iulie, 2020 s-a aprobat inițierea pilotării CUPS în cadrul a 17 autorități APL din țară și la 5 oficii consulare. Costurile estimative ale pilotării CUPS pe cel 22 platforme instituționale sunt estimate la circa 7.5 milioane lei. Proiectul prevede pilotarea și ulterior extinderea Centrelor (CUPS) cu alte cel puțin 58 centre, estimându-se un număr total de 80 CUPS implementate în țară și peste hotare în următorii ani. A fost aprobată lista serviciilor administrative care vor fi testate prin intermediul CUPS (22 servicii publice ale ASP și CNAS). În același context, a fost elaborat proiectul hotărârii de Guvern cu privire la pilotarea CUPS și a fost remis în adresa Cămarilor de Stat și inclus în ordinea de zi a ședinței secretarilor generali de stat. De asemenea, a fost inițiată elaborarea procedurilor operaționale ale serviciilor oferite de CNAS pentru operatorii ce vor activa în cadrul CUPS. Totodată, AGE a elaborat un proiect al acordului-tip de colaborare pentru instituirea CUPS, care va fi semnat cu fiecare APL participant în procesul de pilotare.
- În sectorul administrației publice centrale sunt disponibile cca 180 e-servicii, inclusiv o serie de e-servicii dezvoltate de AAPC din propriile resurse. e-Serviciile sunt în curs de integrare cu produsele suprasectoriale de e-guvernare (serviciile de platformă, abilitanți, etc.);
- Are loc gradual și continuu integrarea serviciilor publice prestate cu serviciile electronice guvernamentale de platformă și abilitanți relevanți (MPass, MPay, Msign, MLog, MAccess etc.);
- Are loc continuu migrarea conținutului informațional al AAPC și al unor instituții publice de importanță națională pe platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);
- Are loc în continuu actualizarea, consolidarea, editarea și plasarea fișelor de servicii de către AAPC pe portalul www.servicii.gov.md. Pe interfața informativă a portalului respectiv sunt disponibile 649 fișe de servicii publice, autoritățile le actualizează conform reformei instituționale și eliminării unor servicii sectoriale în cadrul modernizării și optimizării serviciilor publice. Pe interfața interactivă sunt disponibile spre accesare 177 e-servicii. Este în curs de dezvoltare versiunea 2.0 a Portalului www.servicii.gov.md etc.

<i>Agenția Servicii Publice</i>	a) Anul 2017, pe portalul www.servicii.gov.md au fost plasate descrierile la 98 de servicii, prestate de către IP „Agenția Servicii Publice”, din care 64 sunt servicii electronice, și anume: - 28 servicii, din care 17 electronice, prestate de către Direcția generală acte de identitate; 27 servicii, din care 13 electronice, prestate de către Direcția generală stare civilă; - 29 servicii, din care 29 electronice, prestate de către Departamentul înregistrare și licențiere a unităților de drept; - 14 servicii, din care 5 electronice, prestate de către Departamentul cadastru. b) De asemenea, au fost revizuit substanțial toate procesele de prestare a serviciilor privind eliberarea actelor de identitate și de evidență a locuitorilor Republicii Moldova, stipulate în Regulamentul, aprobat prin HG nr.125 din 18.02.2013 și, ca urmare a aprobării amendamentelor operate în acest sens prin HG nr.872 din 31.10.2017 (în vigoare din data de 3 noiembrie 2017), care vin să faciliteze și să eficientizeze procesele operaționale de prestare a serviciilor public. c) În perioada de referință au fost integrate serviciile prestate de către I.P. „Agenția Servicii Publice” cu Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice (<i>MPay</i>), după cum urmează: - în domeniul eliberării actelor de identitate și evidența populației RM - 94 servicii; - în domeniul evidenței numerelor de înmatriculare - 6 servicii; - în domeniul înmatriculării transportului - 43 servicii; - în domeniul de calificare și documentare a conducătorilor auto - 13 servicii.
<i>Ministerul Justiției</i>	A fost elaborat Conceptul tehnic al SIA „Registrul de stat al actelor juridice al RM”, aprobat prin HG 1381 din 07.12.2006 și modificat prin HG 672 din 28.08.2017. A fost elaborat Conceptul tehnic al SIA Sistemului informațional judiciar, aprobat prin HG nr.593 din 24.07.2017.
<i>MAEIE</i>	- A finalizat implementarea SI de Gestionare a Vizelor. În cadrul acestei acțiuni au fost efectuate lucrări de testare, verificare și optimizare a business-proceselor reflectate în cadrul sarcinii tehnice a proiectului respectiv. Ulterior, SIGV a fost lansat oficial. SIGV este conceput ca un mecanism de monitorizare centralizată a dosarelor de viză emise de instituțiile serviciului diplomatic ale RM. Orice cerere de viză procesată este înregistrată și prelucrată exclusiv în sistem, accesul către acesta fiind acordat și instituțiilor naționale cu competențe în domeniu (Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Migrație și Azil și Departamentul Poliției de Frontieră ale MAI). - Odată cu SIGV, s-a introdus în circuit noul autocolant de viză, creat și standardizat în conformitate cu cerințele europene. - A fost lansat serviciul eVisa care permite solicitanților de viză de scurtă ședere în Republica Moldova să-și întocmească dosarul în regim online, accesând portalul guvernamental www.evisa.gov.md. - A continuat reinginerul business-proceselor din cadrul caietului de sarcini a proiectului de digitizare a serviciilor consulare acordate de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM în străinătate prin intermediul SIA „Consul”. Astfel, a fost finalizat procesul de implementare și optimizare a 6 module.
<i>BNS</i>	A identificat serviciile publice și elaborat lista acestora. A fost inițiat reingineria unui serviciu acordat de către BNS în baza Ghidului metodologic privind reingineria serviciilor publice.

<i>Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului</i>	A fost efectuată reingineria serviciului „Eliberarea autorizației privind gestionarea deșeurilor”.
<i>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării</i>	Au fost actualizate 5 pașapoarte a serviciilor publice prestate cetățenilor și plasate pe portalul serviciilor publice. A fost elaborat un nou proiect de hotărâre de guvern Cu privire la aprobarea nomenclatoarelor serviciilor cu plată prestate de către Ministerul Culturii și instituțiile subordonate, cu abrogarea ulterioară a HG nr.1311 din 12.12.2005.
<i>Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului</i>	A fost supus reingineriei serviciul public de eliberare a certificatelor fitosanitare de export și re-export.
<i>Agenția Rezerve Materiale</i>	A finalizat procesul de implementare a SIA „Registrul Rezervelor Materiale ale Statului SIA RRMS”.
<i>Ministerul Apărării</i>	A desfășurat procedura de achiziții și declararea firmei dezvoltator al SI „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”; A fost desfășurată analiza business și inițiat procesul de elaborare a sistemului informatic „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”.
<i>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</i>	A perfecționat SIA Asistența Medicală Primară, sistem care urmează a fi utilizat de către toate centrele de sănătate din țară. Totodată, fiind inițiat procesul de automatizare a 15 spitale din țară.
<i>Ministerul Economiei și Infrastructurii</i>	A lansat serviciul electronic „e-documente normative în construcții”. Noul serviciu electronic a simplificat accesul la documentele din domeniul construcțiilor.
<i>AGEPI</i>	- A elaborat, testat și implementat Serviciul Electronic (SE) e-agepi, care permite depunerea on-line a cererilor obiectelor de proprietate intelectuală (OPI), inclusiv achitarea taxelor on-line. În perioada de referință portalul a fost accesat de peste 1100 utilizatori unici, 10700 afișări de pagină, au fost depuse 316 cereri și cca. 200 documente aferente. - În cadrul SE e-agepi a fost integrat Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice MPay, care permite achitarea serviciilor publice cu orice instrument de plată (card bancar, internet banking, terminale de plată). - În cadrul SE e-agepi a fost integrat Serviciul Guvernamental integrat de semnătură digitală MSign, care permite semnarea cererilor și a documentelor aferente cu semnătura digitală și mobilă.

- ❖ De la implementarea Strategiei și până în prezent a fost elaborat cadrul legislativ-normativ în domeniul prestării și accesării serviciilor electronice publice:
 - HG nr.329 din 28.05.2012 Cu privire la Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice (MPay);
 - HG nr.330 din 28.05.2012 Cu privire la crearea și administrarea portalului guvernamental unic al serviciilor publice;
 - HG nr.656 din 05.09.2012 Cu privire la aprobarea Programului privind Cadrul de Interoperabilitate;
 - HG nr.657 din 05.09.2012 Pentru aprobarea Regulamentului privind administrarea conținutului portalului guvernamental unic al serviciilor publice și integrarea în portal a serviciilor publice electronice și completarea unei hotărâri de Guvern;
 - HG nr.280 din 24.04.2013 Cu privire la unele acțiuni de implementare a Serviciului Guvernamental de Plăți Electronice (MPay);
 - HG nr.1090 din 31.12.2013 Privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass);
 - HG nr. 128 din 20.02.2014 Privind platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);
 - HG nr.404 din 02.06.2014 Cu privire la pilotarea platformei de interoperabilitate;
 - HG nr.405 din 02.06.2014 Privind serviciul electronic guvernamental integrat de semnătură digitală (MSign);
 - HG nr.708 din 28.08.2014 Privind serviciul electronic guvernamental de jurnalizare (MLog);
 - HG nr.717 din 29.08.2014 Privind platforma guvernamentală de registre și acte permissive (PGRAP);
 - HG nr.354 din 10.06.2020 cu privire la unele măsuri de implementare a proiectului „Modernizarea serviciilor guvernamentale” (MGSP);
 - HG nr.375 din 10.06.2020 cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat „Registrul împuternicirilor de reprezentare în baza semnăturii electronice” (MPower) și a Regulamentului privind modul de ținere a Registrului împuternicirilor de reprezentare în baza semnăturii electronice;
 - HG nr.376 din 10.06.2020 pentru aprobarea Conceptului serviciului guvernamental de notificare electronică (MNotify) și a Regulamentului privind modul de funcționare și utilizare a serviciului guvernamental de notificare electronică (MNotify);
 - HG nr.413 din 24.06.2020 pentru aprobarea Regulamentului privind utilizarea, administrarea și dezvoltarea Portalului guvernamental al cetățeanului;
 - HG nr.412 din 24.06.2020 pentru aprobarea Regulamentului privind utilizarea, administrarea și dezvoltarea Portalului guvernamental al antreprenorului;
 - HG nr.411 din 24.06.2020 pentru aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Platforma guvernamentală de instruire la distanță (e-Learning)” și a Regulamentului privind utilizarea și administrarea acestuia;
 - HG nr.670 din 03.09.2020 cu privire la aprobarea Nomenclatorului integrat al serviciilor publice administrative și a Listei evenimentelor de viață asociate acestora;
 - HG nr.712 din 23.09.2020 cu privire la serviciul guvernamental de plăți electronice (MPay);
 - Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.598-A din 10.08.2020 prin care au fost aprobate un șir de metodologii în domeniul modernizării serviciilor publice, și anume:
 - 1) Metodologia privind reingineria serviciilor publice;
 - 2) Metodologia privind evaluarea capacităților instituționale ale prestatorilor de servicii publice și elaborarea Planului de dezvoltare a capacităților;
 - 3) Metodologia de elaborare, implementare și evaluare a Cadrului de performanță al prestatorilor de servicii publice, implicați în reingineria serviciilor publice, și centrelor universale de prestare a serviciilor publice.
 - 4) Metodologia de management al schimbării.
 - HG nr.211 din 03.04.2019 privind platforma de Interoperabilitate (MConnect), inclusiv Regulamentul privind modul de conectare la platforma de interoperabilitate și utilizare a acesteia etc.
 - Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.305 din 09.09.2014 Cu privire la aprobarea Acordului-tip

și a Contractului-tip privind prestarea serviciilor din platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);

- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.130 din 26.03.2015 Cu privire la unele măsuri de executare a Hotărârii Guvernului nr.1090 din 31 decembrie 2013 „Privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass)”;

- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.413-A din 05.06.2015 Cu privire la aprobarea Regulilor privind modul de administrare a serviciului electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass);

- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.451-A din 06.07.2015 Cu privire la aprobarea Acordului-tip și Contractului-tip privind utilizarea serviciului electronic guvernamental integrat de semnătură digitală (MSign);

- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.645-A din 18.11.2015 Cu privire la aprobarea Regulilor privind modul de administrare a serviciului electronic guvernamental integrat de semnătură electronică (MSign);

- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.655-A din 23.11.2015 Pentru aprobarea Acordului-tip cu privire la utilizarea platformei guvernamentale de registre și acte permissive (PGRAP)";

- HG nr. 1281 din 28.11.2016 Cu privire la modificarea și completarea unor hotărâri ale Guvernului.

❖ Până la etapa actuală, au fost lansate următoarele produse (soluții-tip):

- **MCloud:** Platforma tehnologică guvernamentală MCloud a fost dezvoltată și implementată cu succes în cadrul Proiectului e-Transformarea Guvernării, finanțat din creditul oferit de Banca Mondială și contribuția Guvernului în perioada 2011-2016. Are loc continuu migrarea conținutului informațional al AAPC și al unor instituții publice de importanță națională pe platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud). Chiar dacă Agenția de Guvernare Electronică nu mai este proprietarul MCloud și Platforma este gestionată de o altă autoritate guvernamentală, pentru a extinde MCloud, răspunzând la toate necesitățile de stocare și cererea crescândă a autorităților APC și APL în acest context, în cadrul Proiectului Modernizarea Serviciilor Guvernamentale finanțat din creditul Băncii Mondiale, cu contribuția Guvernului RM, lansat la 25.06.2018, este prevăzut un "upgrade" tehnologic al Platformei.

Astfel este urmărită extinderea actuală a infrastructurii hardware și software MCloud pentru a putea asigura capacitatea necesară instituțiilor guvernamentale pentru a le permite să își atingă obiectivele de modernizare a serviciului public, printr-o hibridizare corespunzătoare a MCloud, prin achiziționarea, instalarea și configurarea a 3 tipuri de produse tehnice „la raft”: abonament la cloud public (abonament Azure); licențe pentru mediul virtual pentru extinderea MCloud la nivel local (VMware) și dezvoltarea soluției de gestionare a accesului în cloud;

- **MPay:** serviciul guvernamental de plăți electronice - a fost lansat în septembrie 2013. De la lansarea MPay și până la finele anului 2020, au fost procesate peste 19.28 mil. tranzacții, în medie pe zi prin MPay fiind operate circa 7 400 tranzacții, în valoare totală de peste 11.12 mlrd MDL. Totodată, pe parcursul anului 2020 au fost integrate cu MPay circa 86 servicii publice administrative prestate de ASP, MECC, CNAS, SFS, ANSA etc. Astfel, în decembrie 2020, erau conectați la Serviciul MPay 1511 de autorități/instituții prestatoare de servicii publice, din care 1425 sunt grădinițe, 31 de școli, iar restul 43 sunt alte autorități/instituții prestatoare de servicii publice. De asemenea, sunt conectați la Serviciul MPay 14 prestatori de servicii de plată;

- **MSign:** Serviciul guvernamental de semnătură digitală MSign este un serviciu reutilizabil care oferă un mecanism integrat, securizat și flexibil de aplicare și verificare a semnăturii digitale lansat în mai 2013. Cu MSign s-au integrat 82 sisteme informaționale (dintre care 71 sunt deținute de instituții publice și 11 de agenți economici), fiind aplicate în medie circa 1.86 mil. semnături lunar în 2020, însumând în perioada ianuarie-decembrie 2020 peste 20 mln de semnături aplicate;

- **MPass:** Serviciul Guvernamental de Autentificare și Control al Accesului (lansat în Mai 2012) este un portal guvernamental unificat de autentificare online, acoperind toate tipurile de identități electronice disponibile pe teritoriul RM, pentru a permite cetățenilor și agenților economici identificare imediată și

securizată la distanță pentru a accesa serviciile publice, generând importante beneficii financiare (economii) și tehnice (securitate). MPass la moment e integrat cu peste 80 sisteme informaționale și înregistrează peste 10 000 autentificări pe zi, în perioada anului 2020. Astfel, în dependență de instrumentul utilizat pentru autentificare, avem următoarea statistică pe MPass pentru 2020: 3.5 mln autentificări cu MSign, peste 160 mii autentificări cu MobileID, peste 45 mii autentificări cu NationalID;

- **MConnect:** de la lansarea Platformei Guvernamentale de Schimb de Date MConnect în pilotare (2014-2018) și ulterior operarea în regim de producție, sînt conectați 71 de entități, dintre care 45 - autorități publice, circa 200 de notari, 26 de companii din sectorul privat, dintre care 16 companii din domeniul financiar și 10 companii de asigurări. Procesul de conectare la MConnect este unul continuu, atît pentru entitățile publice, cît și cele private. În același context, în 2020 au fost realizate peste 48 de milioane de interogări în MConnect, ceea ce constituie o medie de peste 140 de mii de interogări pe zi;

- **Portalul date.gov.md** (Portalul Guvernamental de Date): un ghișeu unic al datelor din sectorul public, prin care se urmărește diversificarea substanțială a categoriilor de date oferite spre vizualizare și reutilizare utilizatorilor, lărgirea spectrului de utilizatori, îmbunătățirea modului de vizualizare a datelor și lucrul cu datele disponibile, diversificarea tipurilor de acces la datele deținute de autoritățile publice. Portalul înglobează 3 module de bază (inclusiv fostul portal de Date Guvernamentale Deschise, lansat de Guvern în aprilie 2011) și face disponibile în timp real, în mod transparent datele de diferit tip deținute de autoritățile publice.

- **Platforma guvernamentală de registre și acte permise (PGRAP):** platformă comună, reutilizată de către entitățile guvernamentale pentru dezvoltarea de noi e-registre, e-servicii de tip acte permise. PGRAP este integrată cu toate serviciile guvernamentale de platformă disponibile. A fost lansată în decembrie 2013. În baza PGRAP autoritățile pot implementa un șir de servicii electronice de tip programare online, registru și eliberare de autorizări.

- **Portalul Guvernamental al Cetățeanului,** lansat în octombrie 2020, are menirea de a simplifica accesul cetățenilor la datele din registrele de stat și la serviciile electronice. Portalul mcabinet.gov.md este destinat să ofere cetățenilor un mecanism eficient și modern de obținere a informațiilor oficiale de interes public și a celor documentate despre sine, disponibile în registrele și sistemele informaționale ale instituțiilor publice, prin intermediul unui singur punct de acces sub forma unui cabinet virtual, numit MCabinet. Portalul Guvernamental al Cetățeanului (MCabinet) conține mai multe blocuri de date care pot fi accesate prin autentificare și furnizează informații despre sine, spre exemplu, actele de identitate valabile, contribuțiile și prestațiile sociale, proprietățile deținute, informații despre medicul de familie și instituția medicală la care este înregistrată persoana, plățile fiscale și alte informații ce țin de relația cetățean-stat;

- **Serviciul guvernamental de notificare electronică MNotify,** lansat în noiembrie 2020 și este integrat pe Portalul Guvernamental al Cetățeanului. Poate fi accesat prin intermediul platformei mnotify.gov.md, reprezintă modalitatea prin care instituțiile statului pot notifica și informa utilizatorii serviciilor publice despre evenimente importante în raport cu autoritățile, expediază mesaje prin diferite canale de notificare la alegerea utilizatorului, cum ar fi e-mail, mesaje rapide, mesaje scurte, etc. Aceste mesaje se referă la datorii, amenzi, achitări, plăți, indemnizații, alocații etc. pe care le au de efectuat cetățenii către stat și/sau invers. Prin intermediul acestui serviciu electronic, cetățeanul este informat despre anumite servicii prestate de stat, fără ca acest serviciu să fie solicitat de către beneficiar. În calitate de beneficiar pot fi atât persoane fizice, cât și juridice.

- **Serviciul guvernamental MPower** reprezintă registrul împuternicirilor de reprezentare în baza semnăturii electronice. A fost creat de Agenția de Guvernare Electronică și lansat în noiembrie 2020. Serviciul MPower poate fi accesat pe site-ul mpower.gov.md. Sistemul MPower înseamnă acționarea în numele cuiva atât în sistemele informaționale de stat, cât și private. Acest serviciu poate fi utilizat și de cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare, care dețin semnătură electronică și care pot acorda împuterniciri de reprezentare unor persoane aflate în țară. Pentru a acorda împuternicirea este nevoie de autentificare prin MPass. Accesând site-ul, fiecare utilizator poate verifica ce tipuri de împuterniciri se pot face la momentul de față, poate verifica starea împuternicirilor efectuate sau primite, precum și crea împuterniciri noi. Pe

platforma MPower sunt disponibile cinci servicii: ridicare certificat cazier contravențional; cazier detaliat; cazier juridic; trimeri Curier Rapid; trimeri poștale simple (neînregistrate).

- **Ghiseul unic de servicii publice** - portalul www.servicii.gov.md a fost lansat în mai 2012. Portalul are 2 filiere - una informativă, pe care autoritățile în mod continuu își postează sau actualizează fișele de servicii (pașapoartele de servicii) în baza unui format-standard aprobat legal, precum și una interactivă în care sunt integrate gradual e-serviciile disponibile. Pe interfața informativă a portalului respectiv sunt disponibile 649 fișe de servicii publice, autoritățile le actualizează conform reformei instituționale și eliminării unor servicii sectoriale în cadrul modernizării și optimizării serviciilor publice. Pe interfața interactivă sunt disponibile spre accesare 177 e-servicii. Este în curs de dezvoltare versiunea 2.0 a Portalului www.servicii.gov.md etc.

❖ Toate soluțiile-tip suprasectoriale - produse de e-guvernanta abilitante și reutilizabile au fost și continuă Prin Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.598-A din 10.08.2020 a fost aprobată Metodologia de elaborare, implementare și evaluare a Cadrului de performanță al prestatorilor de servicii publice, implicați în reingineria serviciilor publice, și centrelor universale de prestare a serviciilor publice. În baza Metodologiei respective, prestatorii de servicii își pot elabora propriul cadru de performanță.

❖ Pe filiera achitării electronice pentru servicii publice prin intermediul portalului MPay, putem raporta următoarele:

MPay - www.mpay.gov.md - serviciul guvernamental de plăți electronice - a fost lansat în septembrie 2013.

De la lansarea MPay și până la finele anului 2020, au fost procesate peste 19.28 mil. tranzacții, în medie pe zi prin MPay fiind operate circa 7 400 tranzacții, în valoare totală de peste 11.12 mlrd MDL. Totodată, pe parcursul anului 2020 au fost integrate cu MPay circa 86 servicii publice administrative prestate de ASP, MECC, CNAS, SFS, ANSA etc. Astfel, în decembrie 2020, erau conectați la Serviciul MPay 1511 de autorități/instituții prestatoare de servicii publice, din care 1425 sunt grădinițe, 31 de școli, iar restul 43 sunt alte autorități/instituții prestatoare de servicii publice. De asemenea, sunt conectați la Serviciul MPay 14 prestatori de servicii de plată. Adicional, începând cu 1 ianuarie 2021, procesul de distribuire a plăților sociale se efectuează în mod automatizat, prin intermediul Serviciului guvernamental de plăți electronice MPay. Agenția de Guvernare Electronică a întreprins toate măsurile necesare în vederea asigurării funcționării neîntrerupte a noii modalități de plată a pensiilor și prestațiilor sociale, care vine să optimizeze acest proces, să genereze economii la bugetul național, dar și să valorifice resursele financiare obținute în rezultatul aplicării sistemului electronic de plăți în interesul beneficiarilor de prestații sociale.

În perioada de referință au fost integrate cu Serviciul guvernamental de plăți electronice (MPay) toate serviciile prestate de către ASP ce țin de domeniile: eliberării actelor de identitate și evidența populației Republicii Moldova; înmatriculării transportului; de calificare și documentare a conducătorilor auto; cadastral; licențiere; înregistrarea unităților de drept; stării civile (toate serviciile electronice).

Integrarea serviciilor din domeniul stare civilă va fi posibilă după implementarea noului subsistem „Acte de stare civilă”, implementat la moment cu suportul PNUD Moldova, cu termeni de realizare până la finele anului 2021.

- Agenția de Guvernare Electronică implementează anual acțiuni și campanii de promovare a serviciilor electronice lansate în cadrul Agendei de e-Transformare și celei de modernizare a serviciilor publice administrative (servicii de platformă, partajate, abilitanți, cadrul normativ, instituțional, tehnico-tehnologic, metodologic).

- Promovarea e-servicii – implementate de către autoritățile APC în cadrul strategiilor sectoriale de e-transformare – este obligația primordială a APC în cauză. AGE promovează, în limita posibilităților, și aceste e-servicii pe platformele sale de diseminare a informației.

❖ Astfel doar în a doua jumătate a anului 2020, AGE a organizat și desfășurat o amplă campanie de comunicare cu genericul „10 ani de e-Guvernare – servicii electronice pentru fiecare”. Acțiunea a fost prilejuită de aniversarea unui deceniu de la crearea instituției de guvernare electronică în Republica Moldova și a avut drept scop sporirea nivelului de înțelegere de către cetățeni a noțiunilor și proceselor legate

de guvernarea electronică, precum și creșterea numărului de utilizatori ai platformelor și produselor elaborate de AGE, precum și promovată identitatea nouă a instituției, prezentate rezultatele e-Transformării și evoluția procesului de Modernizare a serviciilor guvernamentale, inclusiv perspectivele de viitor. Au fost organizate și desfășurate 10 evenimente LIVE cu tematici privind e-guvernarea, inclusiv 5 lansări de proiecte noi, care au fost transmise în direct prin intermediul canalelor de comunicare disponibile ale AGE (Facebook, Youtube) și pe platforma Privesc.eu. Campania a culminat cu organizarea evenimentului Gala Premiilor de Excelență ale Agenției de Guvernare Electronică, ce s-a desfășurat atât în regim online, cât și offline în incinta Digital Park, la care au fost prezente în sală circa 35 de persoane și peste 40 de participanți au intrat în legătură online prin intermediul platformei Zoom. Au fost elaborate, realizate și difuzate o serie de materiale informaționale și de comunicare vizuală, printre care 12 video materiale promoționale pentru promovarea serviciilor electronice, inclusiv un film cu durata de 5 min „eGov – 10 ani de succes”, prezentat în premieră la Gala Premiilor AGE, plasate ulterior pe pagina youtube a AGE, 70 de materiale grafice de comunicare vizuală. Publicațiile în media au fost dedicate subiectelor Campaniei de Comunicare sub formă de reportaje difuzate pe canalele TV, radio, presa online, bloguri, rețele de socializare etc.

❖ La acțiunea servicii publice, menționăm că în perioada 2013-2020, pe teritoriul RM prin intermediul cardurilor de plată au fost efectuate în total 160,4 mil. plăți fără numerar. În anul 2020, numărul plăților domestice fără numerar a constituit 58,4 mil., ceea ce reprezintă un volum al plăților fără numerar de 17 ori mai mare decât în anul 2013, când au fost înregistrate 3,3 mil. plăți. Numărul cardurilor aflate în circulație la sfârșitul anului 2020 a constituit 2,18 mil. de carduri.

Transferul de credit de asemenea a înregistrat o tendință de creștere în ultimii ani, astfel cifra utilizării acestui instrument de plată a ajuns la 18,4 mil. plăți pentru anul 2020.

Debitarea directă este un instrument de plată fără numerar mai puțin utilizat în RM. Cu toate acestea în perioada 2013-2020 prin intermediul acestui instrument de plată au fost efectuate 656,3 mii operațiuni.

Ținând cont că sistemele automatizate de deservire la distanță (de ex. internet-payments, mobile-payments) oferă acces la instrumentele de plată fără numerar, astfel în anul 2020, circa 87,0 la sută din totalul operațiunilor de credit au fost realizate prin intermediul acestora.

În ceea ce privește plățile guvernamentale efectuate electronic, prin intermediul Serviciului Guvernamental de Plăți Electronice în perioada 2013-2020 au fost efectuate 478,8 mii achitări cu utilizarea cardurilor de plată sau a sistemelor automatizate de deservire la distanță.

❖ ASP la acțiunea „Elaborarea procedurilor de accesare a informației și a celor de audit și al respectării acestor proceduri stabilite” a desfășurat următoarele activități:

- a elaborat versiunea actualizată a subsistemului „Web–Acces”, ce permite efectuarea managementului avansat asupra accesului utilizatorilor la resursele informaționale deținute de instituție;
- efectuează permanent monitorizarea accesării de către utilizatorii interni și externi a resurselor informaționale deținute de instituție și legitimitatea rolurilor utilizatorilor conform Regulamentului privind acordarea accesului la resursele informaționale deținute de ASP utilizatorilor interni și externi;
- s-a efectuat controlul mijloacelor software și hardware la locurile de muncă ale angajaților instituției în conformitate cu graficul de control aprobat;
- se actualizează Directoriul Național al cheilor publice (NPKD), care asigură schimbul de certificate digitale cu membrii ICAO și non ICAO;
- se efectuează permanent analiza evenimentelor de securitate prin sistemul de management al evenimentelor și securității informației (SIEM) și monitorizarea accesului la bazele de date datorită implementării produselor IBM Security QRadar;
- în conformitate cu cerințele din domeniu au fost efectuate misiuni de audit intern al subdiviziunilor instituției, care au demonstrat concordanța sistemului de securitate informațională a instituției standardului internațional ISO / IEC 27001;
- în 2019 de către compania de audit Mișcarea Română pentru calitate (MRC) s-a efectuat auditul de

implementare și menținere a instituției și s-a confirmat nivelul înalt al Sistemului de management al securității informaționale în concordanță cu cerințele standardelor internaționale EN ISO/CEI 27001:2017;
- în 2019 de către AGE s-a efectuat auditul privind implementarea prevederilor HG nr.201 din 28.03.2017 privind aprobarea Cerințelor minime obligatorii de securitate cibernetică.

III. Capacități și utilizare - consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea

OBIECTIV GENERAL: *Creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale*

Obiective specifice:

- I.** Absolvenții instituțiilor de învățământ posedă competențe digitale pentru a activa într-o societate informațională
- II.** Angajații sectorului public posedă competențe digitale necesare unei guvernări competitive
- III.** Sunt create condiții propice pentru incluziunea socială în baza serviciilor electronice

Direcții strategice:

- 1. Programul educație digitală în învățământul general obligatoriu
- 2. Programul de formare continuă și incluziune digitală „Competențe digitale pentru toți”
- 3. Programul formarea competențelor digitale pentru angajații instituțiilor publice
- 4. Programul de promovare a incluziunii digitale

Pilonul III „Fortificarea capacităților de utilizare TIC - un grad ridicat de utilizare a beneficiilor oferite de acestea pentru toți membrii societății” cuprinde 4 Programe strategice și conține 29 de acțiuni, dintre care - 27 au fost realizate, altele 2 fiind neexecutate.

Menționăm, că în anii 2013-2020 la acest pilon, MECC de comun cu MEI, precum și partenerii de dezvoltare din domeniul TIC au întreprins un șir de măsuri menite să dezvolte educația digitală.

Realizări în cadrul Programului educația digitală în învățământul general obligatoriu

❖ Evaluarea curriculei „Informatica” pentru învățământul general obligatoriu. Ținând cont de faptul că Republica Moldova se confruntă cu o deficiență de competențe TIC și un nivel scăzut al alfabetizării digitale, MECC a efectuat o evaluare amplă a situației în acest domeniu. Criteriile de bază a evaluării au cuprins: planul-cadru de învățământ, obiectivele generale pe discipline, conținuturile disciplinei, strategiile didactice, strategiile de evaluare, coerența dintre componentele curriculumului etc. și au oferit informații cu privire la relevanța, calitatea și eficiența curriculumului:

- În anul 2018 a fost elaborat manualul digital pentru modulul Educație digitală, clasa I, iar în anul 2019, pentru cl. a II-a. În anul 2020 a fost elaborat manualul digital pentru cl. a III-a. Totodată, la sfârșitul anului 2019 a fost constituit grupul de lucru privind elaborarea criteriilor/standardelor de calitate pentru conținutul digital și standarde pentru manuale digitale (Ordinul MECC nr.1472/2019).

- Prin ordinul nr.541 din 07 iunie 2016 a fost elaborat și aprobat Planul de acțiuni privind informatizarea învățământului general.

- Prin ordinul nr.1215 din 22 decembrie 2015 a fost elaborat și aprobat Conceptul privind actualizarea Curriculei.

- Prin ordinul nr. 862 din 07.09.2015 au fost elaborate și aprobate standarde educaționale de competențe digitale, compatibile cu practicile europene.

- A fost elaborată Metodologia de evaluare a Competențelor Digitale a elevilor din învățământul general.

- A fost creat grup de lucru privind elaborarea Caietului de sarcini pentru licitațiile de manuale digitale.

❖ Instruirea populației în serviciile electronice sectoriale, biblioteci publice. O oportunitate în acest

sens a constituit Programul Novateca, finanțat de Fundația Bill și Melinda Gates în cooperare cu USAID, și implementat de IREX Moldova, care este un program cu o durată de cinci ani și care are drept scop facilitarea transformării bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante. Cu îndrumarea bibliotecarilor instruiți și cu susținerea partenerilor comunitari, cetățenii au posibilitatea de a se bucura de acces gratuit la tehnologii moderne precum și de servicii inovatoare de bibliotecă, proprii nevoilor moderne de informare. Până în prezent a fost creată rețeaua de biblioteci publice computerizate. Acestea au devenit centre comunitare de acces la Internet în majoritatea localităților din țară, spre care vor migra și serviciile electronice publice.

❖ Centrul de Excelență în domeniul TIC „Tekwill” a fost dat în exploatare la 15 martie 2017. De la lansare au fost desfășurate peste 51 mii ore de training, cu peste 11 mii de beneficiari, au fost asistate peste 200 de companii, au fost implementate peste 150 de programe.

❖ Mai mult ca atât, modelul fiind considerat de succes, s-a decis extinderea acestuia la nivel național prin crearea unei rețele de centre inovaționale. La etapa de față, a fost semnat proiectul Memorandului privind deschiderea unui centru Tekwill la Cahul.

Realizări în cadrul Programului de formare continuă și incluziune digitală „Competențe digitale pentru toți”

❖ În vederea atingerii acestui deziderat au fost organizate următoarele cursuri de competențe digitale pentru cadrele didactice și instructorii din cadrul programelor de formare continuă:

- În perioada anilor 2015-2019, cu suportul partenerilor din Coreea de Sud, au fost instruiți circa 200 cadre didactice cu privire la formarea competențelor digitale. În perioada 24.02.2020-26.02.2020, alte 25 de cadre didactice vor beneficia de cursuri cu privire la implementarea TIC în educație. Cu suportul Universității Tehnice din Moldova, în septembrie 2019 au fost formate 37 de cadre didactice în domeniul Securității Cibernetică. De asemenea, cu suportul partenerilor de dezvoltare (USAID, ATIC, Orange, LED, UPS Ion Creanga, Universitatea de Stat din Tiraspol) au fost selectate 30 de cadre didactice, care în perioada ianuarie-februarie 2020, au fost instruiți în calitate de formatori naționali în domeniul TIC în educație.

- În aprilie 2019 a fost lansat Centrul Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului”. Acest Centru dispune de un spațiu de instruire deschis și flexibil, unde profesorii pot experimenta scenarii de predare-învățare, folosind atât tehnologii digitale cu impact transformativ (programare, robotică, Internet of Things), cât și echipamente de ultimă generație. Se preconizează că Centrul dat va deveni un nucleu strategic pentru tot sistemul educațional și o platformă de studii.

- În anul 2016, în cadrul Centrului Tehnologii Informaționale și Comunicaționale în Educație au fost formați 101 cadre didactice după Programul Intel Teach Essentials. Acest program este unul din cele 6 programe Intel destinate formării continue în domeniul utilizării TIC în educație.

- În colaborare cu AUF și Ambasada Franței a fost implementat proiectul „Filière Bilingues 2.0”, care a permis organizarea mai multor seminare centrate pe formarea și dezvoltarea competențelor digitale în procesul predării limbilor străine.

- În perioada 08-12 august 2016 a fost organizat seminarul de formare pentru profesorii de limbă franceză, în colaborare cu CREFECO. În cadrul seminarului s-a pus accent pe formarea competențelor TIC.

- Au fost organizate 3 seminare zonale la limba și literatura română. Unul din modulele de formare realizate a fost „Utilizarea instrumentelor Web 2.0 în perspectiva dezvoltării competenței de comunicare în limba română”. În total, au fost formate 215 cadre didactice și toți responsabilii de limba și literatura română din cadrul OLSDI.

- În baza Memorandului de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale între Ministerul Educației și Oficiul Special Guvernamental pentru Educație al Provinciei Jeju din Republica Coreea, semnat la 21.09.2015 la Chișinău, în luna ianuarie 2019, 25 de cadre didactice au participat la cursuri de instruire. Totodată, în perioada 28.10.2019-08.11.2019, încă 19 cadre didactice din învățământul general au participat la cursurile de instruire în domeniul Informaticii și TIC, care s-au desfășurat în Republica Coreea.

- MECC a făcut disponibil pentru publicul larg 42 de manuale în format digital pentru clasele a 10/12.
 - ❖ În vederea promovării Memorandumului de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale a fost constituită și aprobată Comisia de selecție a instituțiilor de învățământ privind dotarea cu mijloace TIC. În baza Criteriilor de selectare, aprobate prin Procesul-verbal nr.1 din 08.07.2016 al ședinței Comisiei de selecției a instituțiilor de învățământ au fost selectate și dotate 12 instituții a câte 10-15 calculatoare.
 - ❖ În parteneriat cu Proiectul USAID de Competitivitate și ATIC, mai multe instituții de învățământ din țară primesc seturi de robotică. Astfel, în anul curent, drept urmare a acestei tradiții, 34 de instituții au primit seturi de robotică și 150 de profesori au fost instruiți în predarea roboticii în școli. În total sunt 112 instituții de învățământ din țară dotate cu seturi de roboți și peste 500 de profesori instruiți.
 - ❖ În baza Memorandumului de Înțelegere încheiat la 26 octombrie 2017, între MECC, Proiectul de Competitivitate și Fundația Orange Moldova, 11 instituții de învățământ general din țară au fost dotate cu echipamente de robotică, laboratoare digitale, echipamente de fabricație digitală (imprimante 3D) precum și va fi creat un Centru Național Tehnologic dedicat instruirii profesorilor.
 - ❖ MECC beneficiază de Scrisoarea de Eligibilitate din partea companiei Microsoft, care permite achiziționarea licențelor Windows și Office pentru instituțiile de învățământ din țară la prețuri preferențiale. Toate calculatoarele procurate de către Minister sau în cadrul proiectelor desfășurate cu participarea Ministerului au fost dotate cu softuri licențiate. Cu suportul partenerilor externi, au fost dotate cu echipamente și softuri de sistem și educaționale legale un șir de instituții de învățământ:
 - ❖ 29 de instituții de învățământ dotate cu clase multimedia în cadrul Proiectului de Sprijinire a Reformei Educației implementat de către Soros Moldova;
 - ❖ 10 instituții de învățământ dotate cu tehnică de calcul în cadrul proiectului Incluziunea digitală rurală;
 - ❖ 6 laboratoare de informatică deschise în 4 colegii și 2 școli profesionale cu suportul Agenției pentru Dezvoltare Austriacă;
 - ❖ Prin Hotărârea Guvernului nr. 899 din 27.10.2014 a fost aprobat Regulamentul Sistemului de Cartografiere al școlilor, gimnaziilor și liceelor.
 - ❖ În cadrul celor 24 instituții, care realizează studii superioare de licență, ciclul I și de master, ciclul II, sunt aplicate conținuturi educaționale digitale la 553 Programe de studiu de licențe și master. Cele mai multe au fost înregistrate la USM 75. UTM -72 și UPS „I. Creangă” - 71 programe de studiu cu conținuturi educaționale și digitale. Per ansamblu, au fost elaborate și utilizate cca 1275 de unități de curs cu conținuturi educaționale digitale, la ciclul I și II. Lider în acest sens este UTM cu 238 discipline la 24 Programe de studiu, urmată de USMF cu 203 discipline la 5 Programe de studiu, și USM cu 189 discipline la 29 de Programe de studiu.
- Conform datelor oferite, majoritatea instituțiilor au integrat în sistemul său de studii sisteme de gestionare a conținuturilor educaționale digitale sau platforme în vederea diversificării și facilitării proceselor de studii. Platforma Moodle este cea mai populară platformă, integrată în 19 instituții din cele 24 vizate. Circa 720 de cadre universitare au fost implicate la elaborarea și implementarea unităților de curs cu conținuturi educaționale digitale care includ integral sau parțial curs on-line, seminar, webinar, teleconferință, testare sau evaluare on-line, lucru individual, autoevaluare la calculator etc, desfășurate în cadrul unui mediu tradițional sau mediu virtual de învățare. Astfel, în topul cadrelor didactice implicate, printre primii sunt UTM - 168, USMF - 132, USM - 101.
- ❖ Pe parcursul anului de studii raportat (2018-2019), la ciclul I și II, în cadrul unităților de curs, au beneficiat de conținuturi educaționale digitale cca. 8 000 de studenți. Prin urmare, în clasamentul respectiv s-au evidențiat UTM - 1 722 studenți, USMF - 1 367 studenți, USM - 1 223 studenți.
 - ❖ Din fondurile programului de Cooperare Austriace pentru Dezvoltare și implementat de către Centrul Republican pentru Copii și Tineret ARTICO, cu susținerea MECC au fost formate 600 de cadre didactice.

Realizări în cadrul Programului de promovare a incluziunii digitale

- ❖ Un aspect important în cadrul acestui obiectiv a fost dezvoltarea modulelor noi din cadrul SIA Asistență Socială (modulul Servicii Sociale, Controlul Fraudei și Erorii, Acreditarea prestatorilor de servicii sociale, evidența persoanelor cu dizabilități) de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.
- ❖ Pe parcursul perioadei de referință au fost create spoturi de instruire a populației în serviciile electronice sectoriale de către următoarele instituții:

APC, Instituții	Realizări
<i>CGE</i>	Spoturi de instruire, tutoriale privind accesul unui sir de e-servicii partajate, de platforma, abilitante și sectoriale elaborate în cadrul proiectelor gestionate de CGE au fost dezvoltate și promovate. Acestea se regăsesc pe canalul youtube al CGE și continuă să fie activ promovate, diseminate prin intermediul atât al platformelor CGE, cat și al platformelor de comunicare ale partenerilor publici și privați.
<i>Ministerul Economiei si Infrastructurii</i>	A lansat serviciul electronic „e-documente normative în construcții”. Noul serviciul electronic a simplificat accesul la documentele din domeniul construcțiilor. Astfel, accesând portalul http://ednc.gov.md , cetățenii, funcționarii, experții în domeniul construcțiilor și agenții economici pot găsi întreaga bază de date a documentelor normative în construcții, valabilă pe teritoriul Republicii Moldova și actualizată în timp real.
<i>MAEIE</i>	A creat și publicat în rețeaua Internet (agenții mass-media, rețele de socializare, site-uri ale autorităților publice centrale) spotul privind utilizarea serviciului viză electronică (E-Visa).
<i>Agenția Servicii Publice</i>	Ghidul electronic de instruire a populației în serviciile electronice pe domeniul stării civile a fost realizat în colaborare cu Centrul de Guvernare Electronică. La moment se rulează în sala de audiență a cetățenilor din sediul instituției, fiind plasat inclusiv pe pagina oficială a SSC și rețelele de socializare.
<i>MAI</i>	A elaborat spotul de instruire a populației în serviciul public electronic e-Cazier, care favorizează și explică modalitatea utilizării serviciilor electronice, contribuind la dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale (https://www.voutube.com/watch?v=BeJ-hTGz2OU). De asemenea a fost elaborat spotul de instruire, menirea căruia este demonstrarea vizuală a modului de depunere a cererii e-Cazier pentru deținătorii de IDNP (https://www.voutube.com/watch?v=R551FsP8E9k).

IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital

Obiective specifice:

- I. Sporirea nivelului de securitate cibernetică a infrastructurilor critice naționale (autorități/instituții publice, rețele de comunicații electronice, apeducte, instalații și rețele energetice, rețele de transport)
- II. Sporirea competențelor în securitatea cibernetică
- III. Creșterea gradului de conștientizare a riscurilor spațiului digital și a necesității măsurilor de asigurare a securității cibernetică
- IV. Promovarea și dezvoltarea cooperării în plan internațional în domeniul securității cibernetică

Directia strategică:

Planul de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a Republicii Moldova

Obiectivul „Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital” se realizează prin implementarea Planului de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a Republicii Moldova și conține 18 acțiuni, dintre care au fost realizate 17 și 1 nerealizată.

Realizări în cadrul Planului de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică

- ❖ Programul național de securitate cibernetică a RM pentru anii 2016-2020 a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.811 din 29.10.2015.
- ❖ Totodată, în scopul stabilirii instituției responsabile de efectuarea auditului și evaluarea conformității acestuia, a fost elaborată și aprobată HG 414/2018 cu privire la măsurile de consolidare a centrelor de date în sectorul public și de raționalizare a administrării sistemelor informaționale de stat. De asemenea, această Hotărâre prevede desemnarea instituțiilor publice: Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică (STISC) și Agenția de Guvernare Electronică (AGE) cu noi atribuții în domeniul securității cibernetică.
- ❖ Concomitent, a fost elaborată și aprobată Concepția securității informaționale a Republicii Moldova prin Legea nr. 299 din 21.12.2017, ulterior publicată în MO nr. 48-57/122 din 16.02.2018.
- ❖ În conformitate cu art. 3 din Concepția securității informaționale, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) a elaborat și a definitivat de comun cu autoritățile naționale competente Strategia securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019-2024 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 257 din 22.11.2018.
- ❖ Astfel, în scopul realizării HP 257/2018 SIS a inițiat procedura de creare a Consiliului Coordonator pentru asigurarea securității informaționale, care va avea atribuții inclusiv în domeniul securității cibernetică. În acest sens, SIS a elaborat și a remis în adresa instituțiilor/organizațiilor competente proiectul Hotărârii de Guvern „Cu privire la crearea Consiliului coordonator pentru asigurarea securității informaționale”. Ulterior au avut loc ședințe de lucru cu instituțiile guvernamentale, companii private TIC, reprezentanți ai societății civile și ai instituțiilor media.
- ❖ În aceeași ordine de idei, MEI a inițiat procedura de elaborare a proiectului de lege de transpunere în legislația națională a Directivei UE 2016/1148 privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate a rețelilor și a sistemelor informatice în Uniune. În prezent, se examinează cele mai bune practici în domeniul securității rețelilor și sistemelor informaționale pentru a fi incluse în proiect. Prin Ordinul MEI nr. 54 din 04.03.2019 a fost creat grupul de lucru pentru elaborarea proiectului de lege privind securitatea rețelilor și sistemelor informaționale.
- ❖ O altă acțiune majoră a fost elaborarea și aprobarea Cerințelor minime obligatorii de securitate cibernetică (Hotărârea Guvernului nr. 201 din 28.03.2017). Anual, MEI elaborează raportul de monitorizare privind implementarea cerințelor de către APC.
- ❖ Pe parcursul anului 2019, STISC a elaborat proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea unor măsuri necesare pentru asigurarea securității cibernetică la nivel guvernamental, care prevede desemnarea STISC în calitate de Centru guvernamental de reacție la incidente de securitate cibernetică (CERT Gov). Proiectul a fost deja avizat, urmând procedura de aprobare a acestuia de către Guvern.
- ❖ La nivel de Guvern a implementat Sistemul³² național de securitate cibernetică prin informare,

monitorizare, diseminare, avertizare, coordonare.

❖ MAI - a fost creat Centrul de Combatere a Crimelor Informatice al INI, cu funcții operaționale 24/24, în combaterea crimelor informatice.

❖ În perioada de referință au fost înregistrați 3340 de operatori în Registrul de evidență a operatorilor de date cu caracter personal, care au notificat 5804 de sisteme de evidență, baze de date și sisteme informaționale și informatice în care sunt stocate și prelucrate date cu caracter personal. Totodată, au fost refuzate înregistrarea operatorilor de date cu caracter personal în 2618 de cazuri.

❖ În a. 2018 au avut loc ateliere de lucru și instruiți aprofundate pe subiecte aferente securității cibernetice pentru funcționari publici și angajați ai autorităților APC.

❖ Este important ca organizațiile să sesizeze riscurile asociate cu utilizarea tehnologiei și gestionarea informațiilor și să abordeze pozitiv acest subiect printr-o conștientizare în rândul angajaților, înțelegerea tipologiei amenințărilor și vulnerabilităților specifice mediilor informatizate și aplicarea practicilor de control. Dat fiind faptul că majoritatea datelor prelucrate și stocate de către instituțiile de stat reprezintă informații confidențiale, angajații din domeniul public sunt responsabili să asigure gestionarea datelor și informațiilor sensibile, cunoscând și respectând cerințele minime obligatorii de securitate cibernetică, în acest sens, CERT-GOV-MD din cadrul STISC a realizat pe parcursul anului 2019, cursuri de instruire în domeniile de competență ale Serviciului având drept obiectiv implementarea măsurilor proactive și reactive în vederea reducerii riscurilor de incidente ale securității TI și acordarea asistenței în reacționarea la incidente. Totodată deja a fost realizat și publicat Ghidul securității cibernetice, Securitate Cibernetică - Ghid de bune practici, Riscuri de securitate: Cele mai frecvente amenințări cibernetice ale anului 2019, care a fost expediat către toate instituțiile publice și publicat și pe pagina web a Centrului de răspuns la incidente cibernetice Instituției www.stisc.gov.md. în vederea asigurării securității cibernetice la nivel național, parteneriatele public-private sunt indispensabile. Protejarea spațiului virtual reprezintă o responsabilitate partajată și care poate fi eficient realizată prin colaborarea dintre Guvern și sectorul privat.

❖ IP STISC pune accent pe intensificarea eforturilor de colaborare cu alte țări precum și organizații internaționale pe subiectul dezvoltarea proiectelor în domeniul securității cibernetice, pentru a pregăti specialiști care să răspundă noilor amenințări cibernetice precum și care ar fi cele mai bune practici tehnici de remediere în caz că instituția a fost atacată, dezvoltând și planuri de cooperare bilaterală cu alte state pentru asigurarea securității cibernetice.

❖ La 10 mai 2019, Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică în colaborare cu Universitatea Tehnică a Republicii Moldova și comunitatea InfoSec Moldova au organizat și desfășurat, un eveniment ce are în vizor subiecte și soluții de securizare a mediului informațional și de prevenire și combatere a agresiunilor din spațiul virtual, InfoSec Meetup.

❖ La 13 septembrie 2019, a avut loc prima ediție a conferinței Security Espresso Moldova unde s-au reunit ingineri, dezvoltatori, profesioniști în domeniul securității cibernetice și toți cei care și-au propus să-și îmbunătățească resursele și calitățile profesionale în securitatea informației. Evenimentul a fost organizat de Comunitatea Security Espresso în parteneriat cu Universitatea Tehnică din Republica Moldova și Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică.

❖ În perioada 29 Octombrie - 02 Noiembrie 2019, STISC a organizat cea de-a 7-a ediție Moldova Cyber Week, care a cuprins Forumul regional de securitate cibernetică, ateliere de lucru, instruiți în cadrul mediului de învățământ liceal și universitar. Evenimentul a fost organizat de către Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică sub patronajul Guvernului Republicii Moldova, cu suportul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și Universității Tehnice a Republicii Moldova. în cadrul evenimentului au participat peste 40 de experți și 300 de participanți din țări precum, SUA, Elveția, Ucraina, Georgia, România, Marea Britanie, Estonia etc.

❖ Prin intermediul comunicării mediatice și canalelor media, au fost răspândite informații și programe de conștientizare a factorului uman cu privire la vulnerabilitățile, amenințările și riscurile prezente în spațiul virtual.

❖ În perioada de referință, MEI a elaborat proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii comunicațiilor electronice nr. 241-XVI din 15.11.2003³³ armonizat la prevederile directivelor-cadru UE

din domeniul comunicațiilor electronice prevăzute în Acordul de Asociere „Republica Moldova - Uniunea Europeană”. Proiectul propune completarea Legii în cauză cu 2 articole noi (art. 201 și art. 202), care se referă la securitatea și integritatea rețelilor și serviciilor. Prin aceste completări, legislația națională a fost armonizată cu prevederile capitolului III-A „Securitatea și integritatea rețelilor și serviciilor” din Directiva 2002/21/CE, astfel cum aceasta a fost modificată prin Directiva 2009/140/CE.

Proiectul de lege vizat a fost aprobat prin Legea nr. 185 din 21.09.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

După republicarea Legii comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15 noiembrie 2007 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 399-410 din 17.11.2017, art.679, prevederile respective se regăsesc în art. 21 și art. 22 din această Lege.

❖ Serviciul de Informații și Securitate, în calitate de instituție partener, în limita competențelor acordă suportul necesar instituțiilor de profil în vederea perfecționării cadrului legislativ în vigoare în scopul ajustării acestuia la cerințele de securitate. În acest context, a fost aprobat, prin Hotărârea Guvernului nr. 1141 din 20.12.2017, Regulamentul privind modalitatea de aplicare a semnăturii electronice pe documentele electronice de către funcționarii persoanelor juridice de drept public în cadrul circulației electronice ale acestora și Regulamentul privind activitatea prestatorilor de servicii de certificare în domeniul aplicării semnăturii electronice, prin Hotărârea Guvernului nr. 1140 din 20.12.2017.

❖ Până în prezent în Republica Moldova nu a fost creată o structură de tip CERT cu competențe naționale. Finanțarea unei astfel de structuri de tip CERT național este foarte costisitoare și la moment nu există posibilități de alocare a mijloacelor financiare din bugetul de stat pentru crearea unei asemenea structuri.

Însă, CERT-GOV-MD din cadrul STISC, exercită atribuții de răspuns la incidentele de securitate, la nivel de Guvern, pentru sistemele informatice ale autorităților și instituțiilor publice centrale, aflate în administrarea tehnică a STISC. Ulterior, CERT-GOV-MD a preluat o parte din prerogativele unui CERT național, respectiv: asigurarea Punctului național de Contact pentru incidente de securitate cibernetică, diseminarea alertelor de securitate primite de la partenerii internaționali către toți operatorii de rețele și sisteme informatice, coordonarea campaniilor de conștientizare a utilizatorilor de internet asupra pericolelor existente în mediul online, etc. Cu toate eforturile depuse reușesc să acopere doar sectorul public, de nivel central, respectiv în cadrul celorlalte instituții ale statului, care nu sunt în subordinea Guvernului, cum ar fi autoritățile și instituțiile din cadrul APL, nu se pot derula activități de asigurare a securității cibernetice pentru mediul privat.

❖ În vederea promovării intereselor naționale de securitate cibernetică în formatele de cooperare internațională la care Republica Moldova este parte MEI, STISC, SIS și alte instituții sunt implicate la organizarea diverselor evenimente pe această tematică.

- În comun cu sprijinul financiar al Agenției Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ministerul Afacerilor Externe a Estoniei, cea de a doua parte a Exercițiului de cooperare în cazul unor crize majore de securitate cibernetică pentru a spori capacitățile de luare a deciziilor la nivel național. La Exercițiu au participat 40 de experți cu funcții de decizie din cadrul instituțiilor publice și private.

Exercițiul a avut componenta practică care a prevăzut o serie de simulări realiste de crize informaționale adresate celor patru grupe de participanți. Conform scenariului, Grupurile primeau prin email sarcini care urmau a fi soluționate prin intermediul unor decizii la nivel de grup sau prin colaborare între grupe.

- Atelierul de lucru „Dezvoltarea Sistemului de management al securității informaționale în Republica Moldova” în cadrul MEI, organizat cu suportul experților coreeni din cadrul Misiunii de consultanță în domeniul securității cibernetice.

- Cursul „Network vulnerability assessment and risk mitigation” oferit de școala post navală Oberamergau.

- Totodată, angajații din cadrul instituțiilor vizate au participat la diverse ședințe de instruire a specialiștilor IT, desfășurate de către companii prestatoare de servicii de asigurare a securității informaționale. În special, urmează de a menționa participarea la evenimentul, ce a avut loc la 30 martie curent, când reprezentanții MAI, de comun cu 20 specialiști IT din cele mai mari companii din Moldova,

au testat cunoștințele sale în domeniul securității informaționale, participând la business joc „Security Games 2017”, organizat de companiile „DAAC System Integrator” și „Cisco”. Subiectele analizate se referă la patru situații de prevenire a scurgerii de date. Participanții au fost repartizați în echipele ce au jucat rolul de furnizor al serviciilor de Internet și rolul de instituție financiară.

❖ ASP - În perioada de raport: au fost implementate mecanisme ce permit monitorizarea accesului utilizatorilor la resursele informaționale ce conțin date cu caracter personal; s-a efectuat monitoringul funcționării sistemelor informaționale automatizate ce prelucrează date cu caracter personal, în referință la legislația în vigoare; au fost implementate Centre de certificare a cheilor publice de nivel superior, CVCA/DVCA, ce permit, folosind certificatele digitale, reglementarea accesului persoanelor abilitate către datele personale prescrise în documentele emise; s-a efectuat informarea cetățenilor și instituțiilor de profil despre prelucrarea datelor cu caracter personal.

CONCLUZII

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală - 2020” este structurat pe 4 compartimente și conține 9 programe de dezvoltare cu 95 acțiuni, termen de realizare anii 2014-2020. Obiectivele și acțiunile stabilite în Plan sunt direcționate către dezvoltarea sectorul TIC, prin îmbunătățirea accesului extins la infrastructura TIC modernă, conținutul digital bogat și serviciile informaționale performante. Fiecare componentă a Planului include obiective specifice și sub-acțiuni care țin seama de factori la nivel de dezvoltare a societății informaționale.

Analizând gradul de realizare a acțiunilor pe fiecare Pilon separat, se atestă evoluții pozitive în vederea creării condițiilor pentru implementarea și utilizarea serviciilor electronice, dezvoltării competențelor digitale, totodată fiind înregistrare și anumite întârzieri sau nerealizări.

Cele mai semnificative progrese au fost obținute la Pilonul I și Pilonul IV. În perioada de referință s-a reușit crearea cadrului legal în vederea - îmbunătățiri conectivității și accesului la rețea, eliminării constrângerilor critice în calea mediului de afaceri din domeniul TIC. Aprobarea Programului național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020 a reprezentat un prim pas în vederea promovării cerințelor obligatorii de asigurare a securității cibernetice, atât de către sectorul public, cât și cel privat.

La Pilonul II o mare parte de acțiuni au fost realizate, având termen de implementare până la finele anului 2020. Conținutul digital și serviciile electronice sunt factorii esențiali care oferă beneficii pentru societate și economia țării și reprezintă o sursă potențială majoră de noi locuri de muncă și creștere economică. În plin proces este implementarea Cadrului de Interoperabilitate Guvernamental. Faptul se datorează în special instituțiilor publice, care au devenit mai receptive și plasează informația de interes public pe portalul datelor deschise.

Realizări esențiale se atestă la Pilonul III „Creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale”, dar totodată acest pilon este și cel mai voluminos după numărul de acțiuni. Menținerea în afara conectării la rețeaua de informații mondială nu mai este posibilă. Învățământul, datorită ritmului deosebit de dezvoltare are nevoie de sisteme deschise. Pentru realizarea acestor sisteme deschise este nevoie de utilizarea în comun a resurselor existente și de asigurarea compatibilității dintre diferite sisteme informaționale. Automatizarea bibliotecilor nu este numai o necesitate, ci și o condiție esențială pentru modernizarea acestora, inclusiv pentru a forma o sursă globală, accesibilă tuturor.

De la aprobarea Strategiei și până în prezent un segment semnificativ al Strategiei este deja transpus în viață de către autoritățile și instituțiile publice și ne permite să facem o evaluare a celor realizate, atestând o maturitate a ramurii tehnologiei informației și comunicațiilor din Republica Moldova.

Ținem să menționăm că, în procesul de implementare a Strategiei și a Planului de acțiuni persistă suficiente provocări și probleme cauzate atât de circumstanțe obiective, cât și subiective: insuficiență de fonduri materiale, insuficiență de resurse calificate, întârzieri și inacțiuni.

Cea mai mare provocare este condiționată de lipsa resurselor financiare necesare pentru implementarea Planului de acțiuni. Aplicarea Strategiei și a Planului de acțiuni presupune alocări financiare considerabile. Respectiv, instituțiile sunt în situația de a realiza toate acțiunile prevăzute în baza bugetului aprobat, fără a avea surse suplimentare în acest scop sau să depună eforturi susținute pentru a atrage potențiali donatori.

Globalizarea informației este un proces rapid și continuu. Prin urmare, unele acțiuni planificate în Strategie sunt depășite și nu mai sunt actuale.

